

פרקי חיים

ממסכת חיוו המופלאה של הקדוש
ר' פנחס מנחם פשוזמן הי"ד.

נקטף בדמי ימיו ע"י בני עוולה
א' דר"ח אייר תשע"ט

יו"ל ע"י

מפלי זרעו

ע"ש הק' פנחס מנחם פשוזמן הי"ד

❧ יו"ל לקראת היארצייט א' דר"ח אייר תשפ"ב ❧
תודה רבה לר' יצחק מאיר ווינריך על הליקוט והעריכה,
❧ ולכל הכותבים, העוזרים, והעושים במלאכה, ❧

אסופת פרקים

מתולדות חייו הקצרים
של האברך הקדוש

הרב **פינחס מנחם פשווומן** הי"ד

תלמיד חכם צעיר שהיה עדיו לגדולות
מפארי טובי וחשובי אברכי חסידי גור באשדוד
שקעה שמשו שלא בעונתה מפגיעת רסיסי טיל
לעת דמדומי חמה של יום ל' בניסן ה'תשע"ט

ארץ אל תכסי דמו!!!

נלקט ונערך מתוך מקבץ מאמרי זיכרון
על ידי ר' יצחק מאיר ויינרייך

תשפ"ב

תוכן הענינים

א פתיחה - עולה תמימה .....

ג פרק א - בית אבא ואמא .....

שורשה של שלמות נדירה / על פסגת ההר / אביו ואמו שלימדוהו תורה והליכות

ו פרק ב - כי אם בתורת ה' חפצו .....

כי הם חיינו / לעסוק בדברי תורה / ויאמר הנני / ידיעה רחבה בכל מקצועות התורה / אוהב תורה לא ישבע תורה

יד פרק ג - יראת שמים ועבודת ה' .....

יראת שמים טהורה / זה א-לי ואנוהו / חיים שיש בהם... / 'דבר שבא לעולם...' / שימש את רבו באמונה / ראו מה הבריות אומרות עליו

יט פרק ד - אצילות מידות .....

שלם במידותיו / ואהבת לרעך כמוך / מתלמידיו של אהרן הכהן / נושא בעול עם חבריו / ראש וראשון / מטרה שהושגה / אוהב את הבריות ומקרבן לתורה / גמילות חסדים / ברגעים האחרונים...

כט פרק ה - בשערי חושן המשפט .....

ראה חיים... / בדרך אל המטרה / כפיר בין אריות / כזה ראה וקדש / התמדה ללא פשרות

לו פרק ו - במעלות קדושים וטהורים .....

קרבן ציבור / א-ל אמונה ואין עול / קידוש שם שמים / ותיעצר המגיפה

מא פרק ז - כי לא תשכח מפּי זרעו .....

ספר זיכרון וקובץ תורני 'מפי זרעו' / למען ידעו דורותיכם / רחשי לבבות קרובים

מפי זרעו - פרקי חיים

פרק ח - קינה, נהי ומספד ..... מז

מונולוג מהאח הרה"ח ר' צבי יוסף פשווזמן נ"ו / מכתב תנחומים מהרב
משה יעקב קנר שליט"א / דברי מספד ונהי, מחמיו הרה"ח ר' יצחק
ברוינר הי"ו / שורות חרישיות מהגיס הרה"ח ר' אברהם ברוינר / פינחס
אייכה! פינחס אייכה! - מהגיס הרה"ח ר' שלמה זלמן ברוינר / קינה על
מות קדושים - מהרה"ח ר' מנחם מנדל לבקוביץ / בין האזעקות -
מהרה"ח ר' אברהם גרובייס / קווצותיו רסיסים - שורות אילמות, אשר
נחקקו בבכי ובשירות, עם לידתו של הרך הקט, יבלחט"א פינחס מנחם,
בן הקדוש ר' פינחס מנחם הי"ד

פתיחה

עולה תמימה

היה זה לעת דמדומי חמה, של יום ל' בניסן תשע"ט, אזעקות מחרידות, פילחו את שמיה של העיר אשדוד, בזו אחר זו. עשרות ומאות טילים, נורו אל עבר העיר. רובם יורטו בחסדי שמים, על ידי מערכת 'כיפת ברזל'. אך לפתע הרעיד את אשדוד כולה, פיצוץ אדיר.

טיל אחד נפל ברחוב יהודה המכבי. הוא זרע הרס רב ובנוסף, שיגר רסיסים זעירים אל כל עבר. שלושה רסיסים, חדרו אל גופו של ר' פינחס מנחם פשווומן הי"ד, והוא קרס תחתיו. הוא הובהל אל בית החולים 'אסותא' בעיר, כאשר מצבו אנוש. הרסיסים פגעו באיברים חיוניים.

תוך שעה קצרה, התפשטה הידיעה המחרידה, כאש בשדה קוצים. בזעזוע ובתדהמה התקבלה הבשורה האיומה, כי אחד מפארי העיר, אברך משי משכמו ומעלה, שלם בתורתו, מושלם במידותיו ושלם ביראתו, נפל חלל במתקפת הטיילים האכזרית.

'עולה תמימה' רשמנו בכותרת. כי כזה היה, ר' פינחס מנחם הי"ד. כל מכריו יעידון יגידון, כי היה שלם ומושלם בכל מידה ומעלה. שלם בלימוד וביגיעת התורה. את כל כוחותיו, כישרונותיו ויכולותיו, הקדיש עבור יגיעת התורה וידיעתה.

מושלם היה, במידותיו הטובות והאציליות. כל מי שרק בא אתו במגע, הוקסם מאישיותו הנדירה ומטוב ליבו השופע. עדין נפש היה ומשכיל אל דל. ברח ממחלוקת, כבורח מפני אש. נדמה, כי לא נמצא מישהו שיאמר, שנפגע מאיזה דיבור או אמירה, של ר' פינחס מנחם.

ומעל לכל, שלם היה ביראתו הטהורה. נפש זכה וטהורה, שכנה בקרבו. גינוני קדושה היו עטרה לראשו. דקדוקי הלכה, היו מאפיין מרכזי באישיותו. החמימות לכל דבר שבקדושה, היתה סימן ההיכר שלו, בפני כל חבריו וידידיו.

הוא אשר אמרנו, 'עולה תמימה'. תמים במעשיו. בו בחרה ההשגחה העליונה, כקרבן עולה, קרבן ציבור, לכפר על העם. ומי יודע, בעומקן של חשבונות שמים.

אלמנה צעירה ושני ילדים רכים, הותיר אחריו ר' פינחס מנחם. האחד יהודה שיחי'. והשני, שנולד אחרי עקידתו, ונקרא שמו בישראל, פינחס מנחם בן ר' פינחס מנחם.

שם בשמי מרומים, ממקומו במחיצתם של הרוגי מלכות, ימליץ טוב ויתפלל תמיד, עבור אלמנתו וילדיו, שיזכו להתחזק ולדבוק בדרכיו הנפלאים. אף גם על הוריו השכולים, על אחיו ואחיותיו ועל כל בית ישראל. ומי שאמר לעולמו די, הוא יאמר לצרות ישראל די.

הידיים רועדות ועיניים דומעות, בבואי לשרטט קווים לדמותו של ר' פינחס מנחם פשוזמן הי"ד. הרבה, אפשר ויש ללמוד מדרכיו. באסופה זו, ליקטתי מתוך הנכתב והנאמר אודותיו. מי יתן, ויהיה זה לעילוי נשמתו הטהורה.

פרק א

בית אבא ואמא

שורשה של שלמות נדירה

היתה לו לר' פינחס מנחם, שלימות מסוימת בכל שלושת העמודים, עליהם עומד העולם. תורה עבודה וגמילות חסדים.

וכך כותב עליו, אחד מבני משפחתו הקרובים: נדיר למצוא, שאדם בגיל צעיר כל כך, סלל לעצמו דרך מיוחדת, בתורה ובעבודת השי"ת. רבים ניסו לעמוד על סודו, מהיכן המשיכה העמוקה כל כך, לכל דבר שבקדושה. מהיכן המסירות יוצאת הדופן לזולת. תמיד היו פניו קורנות בחן מיוחד. שלוותו וההארה הנסוכה על פניו, אמרה תמיד, 'יש ה' בקרבנו ואיליו כל מאויינו'.

היטיב להגדירו, מי שהיה שותף של ממש להתעלותו הרוחנית, יבדלחט"א הרה"ח ר' פינחס אליהו ארנרייך שליט"א: 'פינחס מנחם היה אישיות רבת גוונים. הוא היה, שילוב של מח חזק ולב מלא רגש. בזיקה נפלאה של שכל ורגש. הוא היה גוף בריא ונפש בריאה. והוא היה מצוין בין אדם למקום, ובין אדם לחבירו'.

אכן! רבים תמהו ושאלו, כיצד ואיך, הצליח ר' פינחס מנחם, לכבוש פסגות רוחניות כה גבוהות, בימי חייו הכה קצרים.

על פסגת ההר

ידוע הסיפור על מטפס הרים, אשר במשך שנים ארוכות, עמל לטפס ולעלות, אל פסגת הר גבוה. עד שיום אחד, הוא הגיע אל פסגת ההר. להפתעתו, הוא מוצא שם ילד קטן, אשר בקושי מלאו לו שלוש שנים. שואל המטפס את הילד, 'כיצד הגעת הנה? והילד, משיב בתמימות: 'כאן נולדתי'.

נכון! הרבה עמל ויגיעה הוא השקיע, כדי להגיע להיכן שהגיע. אבל את הבסיס, הוא קיבל בבית הוריו. שם הונחו היסודות האיתנים, עליו בנה את בניין אישיותו המפואר.

בבית גדול ונעלה זה, ינק ר' פינחס מנחם, אהבה עצומה לתורה הקדושה. בין כתליו, הוא ספג את יראתו הטהורה, עם מידותיו התרומיות. שם הוא למד, כי קנייני עולם הזה, אינם אלא הבל ורעות רוח. שם הוא הפנים עמוק, כי העולם הזה אינו אלא פרוזדור, לפני טרקליני עולם הבא.

אביו ואמו שלימדוהו תורה והליכות

אביו הרה"ג רבי חיים דוב שליט"א, מפארי וחשובי קהילת חסידי גור, בעיר בית שמש. יהודי משכמו ומעלה, עמל כל ימיו בתורת ה'. פניו זוהרים ומפיקים אור של קדושה. זה שנים ארוכות, שהוא עומד בראש כולל אברכים מצוינים, 'זכרון קדושים'.

הכולל 'זכרון קדושים', הוקם על ידי הרב חיים דוב, יחד עם חמיו הרה"ח ר' דוד פרידמן שליט"א, לזכרו של הגיס/הבן, הקדוש הרב

מרדכי יהודה פרידמן הי"ד. הרב מרדכי יהודה, נרצח אף הוא, על ידי חיית טרף ישמעאלית, בפיוגע התאבדות, בעת שהיה באוטובוס, בדרכו לתפילה על ציון הרשב"י במירון.

שם בכולל 'זכרון קדושים', מעמיד הרב חיים דוב שליט"א, דורות של תלמידי חכמים מופלגים, מורי הוראה מובהקים. את חידושיו הנפלאים, הוא מעלה תמידין כסדרם, על סדרת קונטרסיו הנודעים 'ביאורי דעת'.

לצדו, עומדת אשת החיל תחי'. אשה משכמה ומעלה, מחנכת נודעת ואצילת מידות. היא בתו של הרה"ח ר' דוד פרידמן שליט"א, אשר זכה להכניס אל ביתו, שורה של חתנים אריות שבחבורה, היושבים ראשונה בממלכת התורה וההוראה, של עדת הקודש דחסידי גור, בארץ ישראל.

בבית גדול זה, צמח וגדל לתפארה, ר' פינחס מנחם הי"ד. שם הוא רכש את קנייני הנצח, עמם עלה והתעלה לשמי רום. אין ספק, כי מתחנן הוא כעת לפני כסא הכבוד, על הוריו היקרים, שיוכלו לשאת את השבר הגדול ולהמשיך, בדרכיהם ובמעשיהם הנפלאים.

פרק ב

כי אם בתורת ה' חפצו

כי הם חיינו

הצייר המרכזי בחייו של ר' פינחס מנחם, סבב סביב לימוד התורה. יושב הוא ולומד בהתמדה נפלאה, מבוקר עד ערב, מבלי להפסיק בדברי חולין. שאיפה אחת יש לו בחיים, כפי שהוא משנן אותה שוב ושוב, באוזני קרובים וידידים.

משאלתו ובקשתו אחת היא. 'אחת שאלתי מאת ה' כל ימי חיי'. הוא מבקש לשבת וללמוד כל החיים בכולל. הוא לא שואף לגדול רב או דיין. הוא פשוט רוצה ללמוד. רק ללמוד. 'תורה לשמה'. זה מה שהוא ראה בבית ואת המסורת הנפלאה הזו, הוא רוצה להמשיך.

איך מספר שותפו, 'אירע פעם, שאחר לימוד של מספר שעות, הצעתי לו שאולי ילך לסעוד את ליבו. אך ר' פינחס מנחם סירב. הוא הפתיע אותי עם תשובתו: 'הלימוד מחיה אותי יותר מארוחה', הוא אמר בפשטות ובתמימות. 'כי הם חיינו', כפשוטו.

פעם, בימי בין הזמנים, הציעו לו לעסוק בעבודה זמנית, כדי להקל ולו במקצת, מעול הכלכלי. אך ר' פינחס מנחם סירב נחרצות. הוא אמר: 'אני לא רוצה להזיז אצבע, לעשות משהו, שיכול להוציא אותי מהכולל'.

גם בחירתנו לעסוק בלימוד 'חושן משפט', באה מתוך הכרה, כי העיסוק במקצוע תורני זה, יחבר אותנו עולמית, ללימוד התורה הקדושה.

לעסוק בדברי תורה

תמיד היה נמנה בין המצטיינים. הוא היה עילוי. היו לו כישרונות מעולים ותפיסה מהירה מאוד. אבל לא זה היה, מה שייחד אותו. משהתבגר מעט, הוא התחיל לחפש את האיכות שבלמוד. הוא ביקש, לעסוק בדברי תורה. הוא שאף לכך, שיהיה מחובר באמת לדברי תורה, שהם יהיו העסק שלו. הוא לא הסתפק יותר בראשו המהיר. הוא רצה להתחבר לדברים ולחוש אותם. הרבה כוחות, הוא השקיע בכיוון הזה.

באותה תקופה, הוצע לו על ידי רמ"י ישיבת 'פני מנחם' בבית שמש, לקבוע חברותא ללימוד, עם אחד מחשובי העדה. הלא הוא, הרה"ח ר' פינחס אליהו ארנרייך שליט"א. יהודי משכמו ומעלה, בשנות השיבה. תלמיד חכם מופלג, אשר בשנים עברו שימש כר"מ, באחת הישיבות החשובות. פינחס מנחם הכיר אותו, מבית החסידים 'עטרת נחום', שם מתפלל גם אביו. וכך, יצאה לדרך, החברותא הלא שגרתית.

מה לנו יותר מעדותו המרטיטה של ר' פינחס אליהו, בהספדו על ר' פינחס מנחם. תחילה הוא תיאר את האובדן העצום שהוא חש 'החודש שחלף מאז פטירתו הטראגית, היה אחד מן החודשים הכי קשים, שעברתי בימי חיי', הוא אמר בכאב. ומי שיודע, מדובר ביהודי שעבר פרק ושניים בימי חייו.

והוסיף לאמור:

'כותלי השטיבל יוכיחו. הכתלים האלו ילמדו ויוכיחו, על אהבת התורה האמיתית, שאהב פינחס מנחם את התורה. אנחנו למדנו פה בפניה הזאת.

'קבענו ללמוד שעה וחצי, שעתיים, ביום. לא ידענו אם הוא מסוגל יותר. בפועל אנחנו למדנו ארבע שעות. והייתם צריכים לראות, באיזה חשק ובאיזו התלהבות, הוא פתח את הגמרא. אבל בעיקר הייתם צריכים לראות, באיזה כאב הוא סגר את הגמרא, אחרי ארבע שעות. הוא היה עם אותו ברען של תחילת הלימוד. היתה לו השתוקקות אמתית, ללמוד ולהבין.

'אצל פינחס מנחם ראו בחוש, מהי שמחה של מצווה. בנושא הזה של שמחה, הא היה מצוין. כל הבנה, כל חידוש, היה אצלו כמוצא שלל רב.

המשגיח הרה"ח ר' ישראל פינחס גוטסמן שליט"א, מעיד אף הוא: 'כמה הוא נהנה מהלימוד, שמח מלימוד התורה. כמה הוא התמסר ללימוד התורה. אני זוכר אותו בבוקר, 'פארטאג'ס', מטפס פה על הגבעה ורץ ללמוד בשטיבל. וכשחזר, חזר מלא שמחה וסיפוק'.

חבריו מהשטיבל מוסיפים: 'כותלי בית המדרש יוכיחו, באיזו התלהבות דיבר ר' פינחס מנחם בדברי תורה'.

ויאמר הנני

אחד מחבריו לבית החסידים, מספר מעדות אישית: 'היה זה

ימים ספורים, לאחר הכינוס הגדול ב'ארנה', בו זכינו לשמוע, במעמד רבבות עם קודש, קהל אנ"ש שיחי, את הבקשה הקדושה: 'בהזדמנות זו ברצוני לבקש, שכל אחד יראה לקבוע עיתים לתורה... קבעת עיתים לתורה...'

'נגשתי לפינחס מנחם, במהלך סעודת 'שבת זכור', אשר נערכת בשטיב'ל כנהוג, מתוך שירה ושמחה. ובפי הצעה, שאולי נקבע ביחד 'שיעור תורה', לאחר תפילת מעריב בשטיב'ל. האמת, שציפיתי לתשובה בנוסח של 'נראה', 'אני צריך לחשוב', אך הופתעתי. פינחס מנחם השיב מיד 'הנני'. אני רוצה ומוכן, להוסיף זמן ללימוד התורה. בטרם היה סיפק בידי לעכל את הדברים, שאל מיד: מתי מתחילים? וקבע את סדר הלימוד.

'מאותו יום ואילך, התייצבנו בשטיבל כחיללים, מידי ערב. ולמדנו בחברותא, את הגמרא בסדר מועד. היה זה לאחר יום שלם, של לימוד בכולל. אך פינחס מנחם הגיע יום יום, עם 'ברען', עם חשק. ומעל הכל בשמחה, עם החיוך שלא היה מש מעם פניו. על אף בקיאותו הרבה בחומר, היה לומד הכל בהנאה ובהתחדשות, כלומד בפעם הראשונה. בהבנה ברורה, בהסברה בהירה, ובשפה רהוטה. היה מיישב כל דבר קשה על מכונו, עד שהובהרו הדברים כנתינתם.

'כשעלתה הצעה, להוסיף זמנים ללימוד, תשובתו היתה 'הנני'. מוכן לכל ה' שואל ממנו. ניכר היה, כי עז רצונו, להוסיף ולהשקיע וללמוד, עוד ועוד. ולהתעלות מעלה מעלה, בלימוד התורה הקדושה. 'כי כזה היה. 'מוכן אני לכל אשר תאמר אלי'. ולא משנה אם זה דבר קטן או גדול.'

ידיעה רחבה בכל מקצועות התורה

אכן, לא בכדי הצליח ר' פינחס מנחם, לרכוש ידיעה רחבה בכל מקצועות התורה. כל נושא תורני שעלה לדיון, הוא היה בעניינים. כך בגמרא וכך גם בענייני הלכה. ידידיו לא ישכחו, איך כאשר היה עולה עניין הלכתי, הוא היה פורס מיד את כל השיטות ואת ההלכה למעשה.

בפסח האחרון התווכח עם גיסיו - עמם היה יושב שעות ארוכות, להגות בתורת ה' - על נושא מסוים בהלכה. אך באיזה עדינות עשה זאת. אומנם, היה לו ידע רב בנושא המדובר. אך הוא זרק מילה עם חיוך ובכך תם העניין. הם אומרים: 'רק אחרי כן גילינו שצדק. תמהנו מדוע לא הרחיב. אך הוא לא הבין כלל מדוע'.

ובשביעי של פסח, כאשר היסב לסעודה עם בני החבורה, עלתה שאלה, האם מותר לפתוח ביום טוב, פקק של בקבוק יין מוגז. ר' פינחס מנחם, פרס את שיטות האוסרים והמתירים. אך הוא עצמו אחז במנהג אביו, שאינו פותח פקקי בקבוקים, בשבתות ובימים טובים.

אלא שהתעוררה שאלה, שמא בנידון דידן, יהיה הדין אחרת. מצד אחד, מדובר במלאכה לצורך אוכל נפש, מאידך, היה ניתן לעשותה מערב יום טוב. אלא שהוא העלה צד היתר מעניין, שמא אחר והיין מוגז, יש בפתיחת הבקבוק בערב יום טוב, עניין של 'מפיג טעם'. מבלי להיכנס להכרעה המעשית, הפליאו הרבנים את סברתו זו.

שלימה וטהורה היתה תורתו. רבותיו שלימדוהו תורה, בישיבת 'פני מנחם', ציינו בהתפעלות את העובדה, כי עם כל מעלותיו בתורה ובעבודת ה', הכל נעשה באופן של 'אל תעשם עטרה להתגדל בהם'. הוא לא השתמש בכתרה של תורה.

אוהב תורה לא ישבע תורה

כמה מתאים לחתום פרק זה, בדברים שהעלה על הכתב, אחרי שראה מה שראה, יהודי שלא הכירו:

'תמונה אחת חקוקה לה היטב בעצמותיי. תמונה מרהיבה של תישכח ממני לעולם.

'ההתפעלות שהיתה לי אז, עודנה פועמת בי בחוזקה, עד עצם הרגע הזה. וכמו תובעת ממני בקריאת חיבה 'נו, מה אתך? הרי גם אתה יכול!!'

'היתה זו תקופה כל שהיא, בה נהגתי בהפסקת הצהריים של הכולל, לקפוץ לזמן מועט לשטיבל 'שערי תפילה' בעיר. בכדי לפתוח איזה ספר חסידות, או ללמוד משהו קל, בכדי 'מנחות מרגוע', כראוי ל'הפסקה' לשמה, שיש בה ריוח להתבונן ומרחב להתרענן.

'אך מה מאוד השתוממתי, לראות את ר' פינחס מנחם, מופיע עם כל המרץ והערנות. כמו זה עתה התחיל את היום, ניגש לארון בזריזות נחושה, מוציא שני גמרות ושוקע בלימוד מעמיק, עם שותפו שיבחלט"א, כשהם ניזונים מאור השמש, הבוקע מחלונות השטיבל הגבוהים.

'הרי בשעות אלו - 'בזבזן' ייקרא, גבאי בית החסידים, שירשה לעצמו להפעיל את החשמל, שיאיר היטב את השולחנות והספסלים המיותמים. הרי מי ימצא בשעה זו מנוחה בשטיבל. ועוד כזה, שיאמץ את עיניו, לקרוא את האותיות הקטנות של רש"י והמפרשים, באופן עקבי וממושך.

'מיי?!' כתבנו, חצי בפסיקה, חצי בתמיהה.

'נכון' מעטים הם אלו, שאוהבים את התורה באמת. דינם שונה. אלה גם לא זקוקים, לתנאים נוחים של תאורה ואוורור. לאלה יש אור פנימי מיוחד. אור נצחי, שמחשיך ומכהה בזיו הדרו, כל אבוקה או מערכת תאורה חדשנית, עוצמתית ככל שתהיה.

'וכשהם' שוקעים במתיקות ובעריבות זיו התורה, אין משמעות לקור עז, או לחום קיצוני, להפריע במאום משלוות נשמתם, שמוצאת לה מנוח, בין בתרי סוגיות עמוקות ומאתגרות.

'האמת' תיאמר, כשהתבוננתי במעשה האברך הצדיק הבלתי מוכר לי, בטוח הייתי למעלה מכל ספק, שמדובר באחד העמל לפרנסתו משעת בוקר מוקדמת, ומנסה כעת למצוא לעצמו, איזה שעה של קורת רוח בעולם החולין, להתענג על ה', להרוות מעט את צימאון נשמתו. בכל זאת, גם לה מגיע משהו. ושם מדובר באברך, שמעביר את הזמן בין כותלי הכולל, וקצת מחוצה להם. וכעת, הוא מנסה לתפוס מחסה, לפחות לזמן מועט ביום, של שעת לימוד איכותית, שתשפיע על כל סדר יומו השגרתי והנדוש.

'מתקשה' הייתי להאמין, כי האברך שטוף הזיעה, חרוש קמטי עמל, המתייגע בעבודה קשה ומפרכת, הינו אברך בעל סדר יום גדוש ותובעני מכל צדדיו, המנצל כעת את זמן מנוחתו. הוא נח, צובר כוחות, לעוד שעות רבות, של עבודה מייגעת בעמל פה. והרי לך מנוחה כשמה!!

'אכן' קשה להאמין. אבל היום אני יודע, מעט ממגילת חיי. כפי ששמענו מחבריו לכולל 'חושן משפט', על ה'ארי שבחבורה' - העילוי הצעיר, שצץ יום אחד, בכולל של וותיקי הלומדים, העמלים שנים רבות בכל מקצועות התורה. ובפרט, בהלכות המורכבות, של דיני

ממונות. וממיתים עצמם באוהלה של תורה, מבלי להתחשב במספר הילדים ובשנים החולפות, ובדרישות הכספיות המצטברות.

'והנה מופיע אברך משי טרי, עם אור נעורים על פניו, ומשתלב להפליא בתוך החבורה. בעודו שובר מוסכמות של פערי שנים, וותק וידע מצטבר. מפליא בלמדנותו וידיעותיו, גם את טובי הלומדים. שנהנים בעיקר, מהענווה שבגדלותו, ומפשטות שבלמדנותו, שהיו ניכרים אצלו ביותר.

'וכאן הבן תמה, איך יתכן שאחרי לימוד כה מעמיק, בסוגיות סבוכות ומפותלות, לימוד ללא הפסקות מהפסקות שונות במהלך סדר הלימוד, לא לתנומה לא לשיחה ואף לא 'לדבר בלימוד'. ואת הזמן המועט שניתן לו בצהריים למנוחה, יהפוך לשעת לימוד מייגעת, עם ריכוז מפליא, בכזאת חיות וגישמאק?

'לאט לך יהודי יקר. הרי מחכה לך עוד כמה שעות, של סדר אחרי הצהריים, שגם בו תשקיע את כל מרצך וכוחותיך בלימוד התורה. ולקינוח, יש את השיעורים בשטיבל בשעות הערב. אז בבקשה, להירגע, קצת לנשום, אתה מלאך?!...

'אלא ש'אוהב תורה לא ישבע תורה'. מי שזכה באמת, להתעטר בכתרה של תורה, המונח לכל הרוצה ליטול; לקנות קנייני נצח; לשים חלקו בתורה הקדושה ולהשריש בתוכו, שהדבר הכי מתוק שיש בתבל זה התורה - בשבילו המנוחה הכי טובה, זה עוד עמוד גמרא. עוד שעת לימוד, בריכוז וחידוד החושים. עוד פסיעה ועוד מדריגה, במעלות התורה והיראה, ובהתקרבות לריבונו של עולם.

'אם יתן איש, את כל הון ביתו והמון הנאותיו השקריים, באהבת אמת שאהב ר' פינחס מנחם את התורה, בוז יבוזו לו'.

פרק ג

יראת שמים ועבודת ה'

יראת שמים טהורה

ר' פינחס מנחם היה ירא חטא אמיתי. מתוך כך, הרבה לדקדק בדקדוקי הלכה, יותר מגדר הרגיל. כל הלכה היתה אצלו כלל ברזל, ממנו לא סר כמלוא נימה. וכך ספד לו, המשגיח הרה"ח ר' לייבל לרנר שליט"א: החיבור הפנימי שלו לתורה, הביא אותו להתעלות בכל העניינים. וראו את זה, בכל ההתנהגות שלו. בהקפדה על כל ההלכות, מתוך יראת שמים. וכל זה - אני חייב לומר - לא היה בהשפעה של משגיח ולא של מכריח, ולא של אווירה. זה היה הוא בעצמו! זה היה הנפש שלו. הנשמה שלו. עד שהוא הגיע לזה'.

מדהים לשמוע, כי גם יריעת חייו, נחתמה מתוך פחד מצל של הרהור חטא. אביו מספר, כי אלו שהיו עמו בדקותיו האחרונות, מעידים, איך בשעה שרצו לתפוס מחסה מהטילים, נכנס ר' פינחס מנחם אל תוך חדר המדרגות. אך משנהייתה שם תערובת כלשהי, יצא מעט ממקומו כלפי חוץ.

ועוד הקפדה יתירה, משעתו האחרונה, עליה ידיד, שליווה אותו באותה שעה. ממש לפני שהתעלה לשמי מרום, נכנסו יחד לבית הכנסת, כדי להתפלל תפילת מנחה. מתפללי המניין במקום, כבר אחזו בתפילת 'אשרי'. ידידו חפץ להצטרף למניין. אך ר' פינחס מנחם

סירב. הוא אמר לו, שברצונו לחכות למניין חדש, כדי שיוכל להתחיל את תפילת המנחה, באמירת סדר קרבנות כנהוג.

זה א-לי ואנוהו

חיפש תמיד, להדר במצוות כמה שיותר, בכמות ובאיכות. לא עשה לעצמו הנחות, או אי אלו קולות וכדומה, בקיום המצוות. ואף במקומות שדעת רבים להקל, היה אומר, 'אף שיש מקום להקל, אבל אני ממשיך דרך מסוימת, דרך של לכתחילה שבלכתחילה. ואיך אוכל לסור ממנה, בבחינת 'שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמן'.

מנהגו היה, לחפש בעשיית בירושלים, אתרוג ולולב יפים ומהודרים. ביגיעה, בדקדוק, בסבלנות ובמתינות. פעם, אחרי שעות של חיפוש, מצא באחד השווקים לולבים מהודרים, ירוקים ונקיים, כמוהם חיפש ולא מצא זמן רב. פינחס שאל את המוכר 'יש לך תעודת כשרות?' והוא אמר, 'לא. אבל אצלי הכל כשר. וגם הרבנים קונים אצלי'. פינחס נמנע מלקנות אצלו. 'אם זה לא גלאט אני לא רוצה'. והמשיך לתור אחרי לולב כשר בתכלית, 'התנאה לפניו במצוות'.

מספר אחד מבני חבורתו: 'תקופה קצרה לפני פטירתו הטראגית, התכנסנו לסעודת שבת בצוותא. היו שם גביעי מתכת. בצעד שהיה אצלו מובן מאיליו, פינחס הלך הביתה להביא את הגביע שלו. הוא היה מכבד את המצוות, מתוך רוגע של 'והתענג על ה'. בחבר'ה האחרונה, דברנו על נרות שבת. הוא אמר בשמחה, שהוא מדליק נרות שבת, בשמן זית זך'.

שותפו הרה"ח ר' פינחס אליהו ארנרייך שליט"א, העיד מהיכרות קרובה עמו: 'אצל פינחס מנחם, היתה שמחה של מצווה אמיתית.

כשנולד לפינחס מנחם הבן שלו, הוא היה ממש מאושר. הוא בא אלי ושאל אותי בכנות, למה לא מקריבים קרבן תודה'.

חיים שיש בהם...

ר' פינחס מנחם היה אומר תמיד, 'אל תקנא בעושי עוולה'. הכל שטויות, זה נגמר בסוף. זו היתה משנת חייו, גם כבחור בישיבה, גם כאברך בשטיבל'.

בחבר'ה האחרונה, עסקו בני החבורה, בלימוד ענייני ספירת העומר, מתורתו של רבינו ה'חידושי הרי"ם'. בתוך הדברים כותב ה'חידושי הרי"ם': 'אם לאחר מיתה אפשר לצאת מגיהנום, כל שכן שמחיים, אפשר לפעול לא להיכנס שם'. ור' פינחס מנחם האריך להסביר, מהי המשמעות של 'חיים'. חיים הכוונה לְחַיּוּת. כלומר, חיים גדושים ומלאים בעשייה רוחנית.

'ראה' פניו מאירים בשבתו עם חברים'. מעולם לא חיסר חֶבְרָה. בד בבד, הוא דרש למצות את סגולת ההתאספות בחבורה, עד תומה. בכל עת התוועדותו עם בני החבורה, להתחזק ולהתעלות יחדיו בלימוד תורה וחסידות, לא היה מניח לסגור את הספר סתם. תמיד כאשר היו מסיימים את הלימוד, היה שואל: 'מה למדנו עתה. איך מיישמים למעשה את מה שלמדנו', מה שהקנה לו שם של איש מעש ואמת.

כיוצא בזה צוין בהספדו 'בנושא של מידות ותורה, אין מה להרחיב, כולם יודעים וזוכרים. אבל נקודה אחת אני רוצה לציין, איך שפינחס היה מעלה בסעודות וכדומה, נושאים של חובת העולם בעולמו, לדעת מה תפקידנו בעולמנו'.

'דבר שלא לעולם...'

'ממש' בימיו האחרונים, סיפר ראש הכולל, הרב מיכל לנדא שליט"א, 'למדנו בכולל את הסימן של 'דבר שלא בא לעולם'. בין השאר דובר, האם אדם יכול להקנות את החלק שלו לעולם הבא. כשהנושא ההלכתי הוא, ראשית, האם מדובר בדבר שיש בו ממש. והאם הוא נחשב, 'דבר שלא בא לעולם'.

'ואז' הזדעק ר' פינחס מנחם ואמר את הדברים הבאים. והכל בבהירות כה רבה, כאשר רק כעת אנו מבינים את משמעותם:
'אם' כבר, אזי דווקא העולם הזה, הוא 'דבר שלא בא לעולם'. מה שמוחשי וקיים, זהו העולם הבא. העולם הזה, הוא רק דמיון. אדם חושב, שיש לו בית, שיש לו נכסים. אך אין לו כלום. מקניין גשמי אין כלום. רק מההשקעה בעולם הרוחני. כשאדם לומד עוד דף גמרא, עושה עוד מצווה. זה מה שמוחשי, וזה מה שכבר 'בא לעולם' וקיים במוחש ממש'.

שימש את רבו באמונה

עדות מפעימה, שנשמעה מפיו על אודות עצמו, נרשמה על ידי אחד מגיסיו:

'זכורני', אחר שנכנס למשפחתנו, בשבועות הראשונים אחר נישואיך, הזכרת בשולחן השבת, ווארט שסימל את אישיותך ואת הסוד שלך.

'הזכרת את מאמרו של ה'שפתי צדיק', על הכתוב בפרשת

וישב, 'ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדונו המצרי'. הוא כותב בשם ה'שפת אמת', כי יוסף הצדיק, בכל המצבים ובכל הזמנים, היה איש מצליח ושמח. גם בהיותו בבית אדונו המצרי. היות והוא ידע את תפקידו שם, והוא עשה זאת בנאמנות. ומה שאמרו חז"ל, ש'שימש את רבו באמונה', הכוונה מתוך אמונה בה'. הוא האמין, כי הכל לטובתו וזהו תפקידו בשעה זו, לשמש את רבו. 'העדת על עצמך, שמאז שהמשגיח אמר לך את הווארט הזה, נכנס עניין זה בכל רמ"ח איבריך ושס"ה גידיך. להיות מרוצה בכל מצב, להסתדר עם כולם. לחיות את ההווה, בצורה הכי ברורה והכי נעימה. בכל מצב, עם כל החיות והשמחה. ככה היית מושלם. בכל נושא, בכל מקום, בכל שעה ועת'.

ראו מה הבריות אומרות עליו

אחד משכניו, שאינו נמנה על בני הקהילה, בא לנחם את האבלים והיטיב להתבטא ולהגדיר:

'**פינחס**, היה יהודי שעשה כבוד לקדוש ברוך הוא. בכל הליכותיו, ראית מהו יהודי חסיד, אציל נפש. אחד שממהר תמיד לתפילה. אתה רואה עליו שהוא 'מונח' בלימוד. אך הוא לא יעבור לידך, בלי חיוך ובלי לדרוש בשלומך, ועם כל הלב.

'זהו יהודי שכעת אומרים עליו, שהוא מת על קידוש ה'. אך אני יכול להעיד עליו, שהוא חי על קידוש השם, כשהוא מקדש שם שמים בכל הליכותיו'.

פרק ד

אצילות מידות

שלם במידותיו

כל מכריו של ר' פינחס מנחם, ללא יוצא מן הכלל, מציינים בהערכה והתפעלות, על שלימותו המיוחדת, בכל העניינים שבין אדם לחברו. הן בסור מרע, בזהירות נפלאה, בכבודו של כל אדם, שלא לדבר על שמירה והרחקה יתירה, מכל סרך של לשון הרע ורכילות. והן בעשה טוב, בהיותו ראש וראשון, לכל דבר עזרה וסיוע.

כפי שמספרים חבריו, ידע תמיד למצוא נושא שיחה, עם כל אחד לפי עניינו. עם פלוני שוחח בחקירה הלכתית. לאלמוני השמיע חידוש בגמרא. לשלישי, חידש הבנה מסעירה במילי דתפילה. ולרביעי, עצה טובה במילי דעלמא.

הוא ידע איך לתת הרגשה טובה לכל אחד, שהוא הכי חשוב אצלו. כל אחד ידע, שאצל ר' פינחס מנחם, הוא ימצא אוזן קשבת. חבריו מספרים, שדיברו עמו בכל מיני נושאים, אשר ידעו מראש, כי דעתו שונה מהם. ובאורח פלא, שמעו ממנו איך שהוא מזדהה איתם ומחזק את ידם.

כולם הרגישו אותו, כשווה בין שווים. על אף שהיה מבין המובחרים והמעולים, למרות זאת, היתה לכולם קירבה ושייכות

עמו. כל בני החבורה, מכל הרמות והדרגות, חשו קרובים אליו. מעולם לא זלזל במאן דהו. את כולם כיבד ותמיד, נתן הרגשה טובה לכל אחד.

ואהבת לרעך כמוך

וכך הספידו אחד מרבותיו:

'מסכת מידות' של פינחס מנחם, היתה מאוד נדירה. הוא כיבד כל אחד. הוא היה בשיעור של 50 בחורים בלעה"ר, וכל בחור ובחור, מרגיש את החסר באופן אישי. כולם בוכים, כולם מרגישים קרובים.

העין טובה שלו, היתה משהו יוצא מן הכלל. הוא תמיד שמח בשמחה של השני. הוא רצה בטובה של השני. הוא עודד כל אחד שהיה זקוק לזה. הוא מצא את המילה טובה, לומר לכל אחד. אם נסכם את הכל במשפט קצר, 'ואהבת לרעך כמוך' כפשוטו. גוטע מידות.

ואין צריך לומר, איך שהוא היה נזהר, לא לפגוע במישהו אחר. לא היו לו חשבונות עם אף אחד. את הכל הוא ראה טוב.

כך מעיד, גם אביו החשוב שליט"א:

מעולם לא היו לו טרוניות על אחרים. לא היו לו חשבונות ובוודאי שלא 'חשבונות והתחשבנויות'. עוד בעודו ילד, פגע בו פעם חבר בלא כוונה ועינו נפגעה. הוא נזקק לשהות יומיים בבית חולים. כשחזר, דיברו עמו בכיתה מה היה. הוא סיפר מה היה בבית החולים. הסיט את נושאי השיחה, לכל נושא אחר. רק לא לגבי עצם הפגיעה. בעדינותו, לא רצה לגרום חולשת הדעת לחבר, אשר גם כך כאב על הפגיעה.

למעריב. אמר אז ר' פ'נחס מנחם: 'יכולתי למצוא לעצמי מקום. אך איני מתיישב, כי יש כאלו שלא ימצאו מקום. אני אסתדר גם בעמידה...' כי כזה הוא היה בכל מהותו, ראשון לוותר בכל מצב.

אכן, לא בכדי בחרו בו בני קבוצתו, להיות מהממונים ב'וועדה' של הקבוצה הצעירה. הוא נבחר על ידם ברוב מוחץ, לתפקיד שנדרשת בו גם רצינות, גם הבנה, וגם יכולת להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. כולם כאחד השכילו להבין, כי ר' פ'נחס מנחם, הינו המתאים ביותר לתפקיד המורכב. אחד מן החברים, הגדיר אותו נפלא: 'הוא לא היה משכין שלום, הוא היה משכן לשלום'.

ברם, כפי שהזכיר בהספדו, מוה"ר הגה"ח ר' ישראל מנחם אלתר שליט"א, על אף שהיה מעורה ופעיל בענייני הנהגת השטיבל, לא נתן ר' פ'נחס מנחם דרור לפיו ולשונו. הוא לא הרשה לעצמו, להיגרר לדיבורי ולוויכוחי סרק. הוא הביע את דעתו, עשה את שלו ומיד, שב אל תלמודו.

בשבת האחרונה לימי חייו, היו מחבריו שטענו והתרעמו כלפיו, שלא פעל נכון בעניין מסוים. ר' פ'נחס מנחם כדרכו, לא הגיב ולא השיב. מאוחר יותר סח באוזני ידיד, 'ככה זה בעולם הזה. עושים, מקבלים בעיטה, וממשיכים לעשות הלאה. היום לעשותם ומחר לקבל שכרם'. לא חלפו אלא מספר ימים, ובפתע פתאום, הגיעה עת 'מחר לקבל שכרם'.

נושא בעול עם חבריו

בפרק 'קניין תורה' שבמסכת אבות, נמנו ארבעים ושמונה דברים,

שהתורה נקנית בהם. אחד מהם, 'נושא בעול עם חבריו'. הרבה כוחות, השקיע ר' פינחס מנחם, בקניין חשוב זה. לצד התמדתו ושקידתו בתורה, תמיד הקדיש ומצא זמן לישא בעול חבריו.

עזרתו לזולת, היתה בבחינת 'נעשה ונשמע'. קודם אמר 'הנני' ורק אחר כך שאל, מה צריך לעשות. המבקשים ממנו עזרה, היו צריכים לחשוב לפני כן היטב, אם אכן צריכים הם את עזרתו. כי ידעו, שלאחר שביקשו ממנו, הוא לא יסרב ולא ירפה, עד שיעשה את המבוקש ממנו.

איך כתב עליו חבר: 'כאשר פינחס היה עושה לך טובה, הרגשת שאתה עושה לו טובה, בזה שהוא עוזר לך. הכל היה עם חן מיוחד'.

ראש וראשון

בכל עניין של עזרה וסיוע, היה ר' פינחס מנחם, ראשון לתרום את עצמו. כך זה היה, כאשר התבקשו האברכים, לבוא לעזרת אחד מבני החבורה, שהעביר את מקום מגוריו, מהכא להתם. וכמקובל, שמתייצבים החברים, להוריד את הארגזים לרכב ההובלה. תמיד היה מהראשונים, להגיע ולסייע במלאכה.

אבל הוא לא עשה את זה 'יוצא זיין', לצאת ידי חובה וזהו. אלא עבד בכל כוחו, ניהל ופיקח על העבודה כולה. הוא לא היה פונה לדרכו, עד שהיה הכל מסודר, על הצד היותר טוב. ויעידו על כך, חבריו הרבים שנעזרו בו. בין אלו שעברו דירה בתוך העיר. ובין אלו, שהעתיקו את מגוריהם לעיר אחרת.

בכל ארגון של סעודת מרעים סעודת מצווה, או בכל התכנסות לשמיעת דברי התעוררות, תמיד היה מעמודי התווך. הן בהתארגנות מראש, בסידור וחלוקת התפקידים. והן בשעת מעשה, לכבד את המשתתפים והסועדים, ככל הנצרך.

ואף גם זאת. בכל פעם, שהתקיימה בשטיב'ל שמחת 'שלום זכר', היה ר' פינחס מנחם נשאר ומחכה לסוף, בכדי לעזור בסידור וארגון ההיכל, לכבוד תפילת שחרית. פעמים שהיה זה בשעות מאוחרות, אחר חצות ליל. אך הוא תמיד נשאר לסייע.

ידידיו מציינים, כי לא זכורים להם מקרים שסירב לעזור. תמיד היה מתייצב בשמחה, כדבר המובן מאיליו. אדרבה! דברים שוליים, אשר אף אחד לא חשב עליהם, ואיש לא שם לב אליהם, היה הוא זה שדאג לבצעם.

ב'שבת זכור' בבוקר, אחרי הסעודה הנהוגה במשתה ושמחה, כאשר חלק מן הציבור היה נראה עייף, הכריז ר' פינחס מנחם, כדבר המתבקש מאליו: 'בבית שלי יש ספה ומזרונים. מי שרוצה יכול לבוא אלי הביתה'.

רבים מספרים, כי ראו בו אוזן קשבת, והרבו להתייעץ עמו. נהנו מהקשבתו הנפלאה, מידיעותיו הרבות ומניסיונו האישי, בעצה ותושייה.

העיר אחד מהם, כי יש כמה מידות ביושבי בית המדרש. ישנם כאלו, אשר אינם בקיאים כל כך בענייני העולם. משכך, אין להם מה לחפש, מחוץ לכותלי בית המדרש. מה שאין כן, אצל ר' פינחס מנחם. תמיד ידע להשיא עצה הוגנת, במגוון נושאים במילי דעלמא. זאת, בעוד שאיפתו היחידה היתה, 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי'.

מטרה שהושגה

סיפור אביו הרח"ד שליט"א, כי שבועות ספורים לפני פטירתו, נסע ר' פינחס מנחם עם חבריו, לשבות בעיר הקודש צפת. בהיותם שם, קיבל אחד מהם הודעה, שיתכן ויהיה עליו לשהות בבית החולים, לצדו של בן משפחה. היה זה ברור ומובן מאיליו, שר' פינחס מנחם יהיה מי שיתלווה איליו. הוא צעד עמו, מהר כנען לבית החולים 'זיו', הלך וחזור, ושהה עמו בכל השעות שבינתיים.

כאשר שב מן הנסיעה, נשאל האומנם בשביל זה נסע. האם אינו חש שהפסיד. 'הפסדתי'? הוא שאל. 'ההיפך. אם זה מה שצריך לעשות, אז זו בדיוק המטרה של הנסיעה...'

אוהב את הבריות ומקרבן לתורה

ר' פינחס מנחם, היה אוהב את הבריות כפשוטו. היה חבר של כל אחד ואחד. הוא נתן לכל אחד, הרגשה של ידיד נפש. היה לו מקום אצל כולם, כי הוא קיבל את כולם סביבו, באהבת ישראל אמיתית, ללא כל חשבונות.

בספרים הקדושים מובא, כי 'אוהב את הבריות', זהו תנאי לנאמר בהמשך, 'ומקרבן לתורה'. רק על ידי אהבת ישראל אמיתית, ניתן לקרב את הבריות אל התורה. כזה היה ר' פינחס מנחם. הוא פעל והשפיע על סביבתו, בדרכי נועם וקירוב. הוא היה מקדיש מזמנו היקר, כדי ללמוד בחברותא, עם בחורים מלשים יותר, שהיו זקוקים לעזרה וסעד.

פעמים נקט יוזמה ולקח דברים, עם בחור או אברך שנזקק לתמיכה ברוחניות. והיה יגע ועמל ומשקיע רבות, שיתקבלו הדברים על הלב, בהיותם דברים היוצאים מן הלב. היו גם כאלו, והם לא מעטים, ששינו דרך והתנהגות לא רצויה, בזכות שראו את הנהגותיו, שהיו על פי תורה והלכה, עם גישמאק ושמתח חיים.

סיפר אביו שליט"א: היה כאן לנחם אחד מחבריו, בחור שירד מהדרך. הוא הגיע לכאן בעיניים אדומות. הוא אמר: 'פינחס היה היחיד שדיבר עמי 'בגובה העיניים', כשאתה חש, שהוא אכן דואג לך'. תמיד היה הוא זה שדאג לנחשלים. למרות שנחשב תמיד לאחד מהאריות שבחבורה, הוא הקפיד, כך ממש, שיהיה לו קשר גם עם אלו שבשוליים.

רבותיו בישיבת 'פני מנחם', מספרים בהתפעלות, על הנהגתו של פינחס מנחם, בתקופה בה היו הבחורים בישיבה, מתארגנים עם חברותות, לקראת ה'זמן' הבא. פינחס מנחם היה ממתין בסבלנות, לראות איך שכולם מסודרים עם שותפים. או אז, היה נפנה לחפש עבור עצמו, שותפים כלבבו.

גמילות חסדים

מידת גמילות חסדים הנפלאה שלו, תכלה היריעה ולא יכלו המילים אודותיה. כאשר הגיעו ילדים מיוחדים לשטיבל, מצא ר' פינחס מנחם בתבונתו, את הזמן ואת השפה לשוחח עמם, ישנם רבים, שמתייחסים לילדים אלו, אך בהתייחסות או בחיוך בעלמא. אבל הוא נתן להם תמיד, הרגשה כל טובה וחברית. היה ניכר מבחוץ, שהוא מתרועע עם חברים כלבבו.

תמיד בא בעקביות לחבֵר'ה בשעות הערב. מעולם לא חיסר. אחר פטירתו נודע, שהוא התנדב תקופה מסוימת ב'עזר מציון', הוא היה שומר על ילד מיוחד, ואף אחד לא ידע מזה. הכל היה בשקט בצנעה.

פרט לכך, התנדב במסירות יוצאת מגדר הרגיל, בארגון 'רפואה וישועה'. שם טיפל בילדים המיוחדים, בהתלהבות ובחשק. ובעיקר, במסירות ובאהבה. היה זה כמובן מאיליו, כי הילדים שהטיפול בהם נחשב לקשה ביותר, היו הילדים שלו...

בה בעת, היה הוא זה ששם עיניו וליבו על המטבח, כאשר הוא דואג, שהאוכל שיוגש למתנדבים ולילדים, יהיה ברמת הכשרות הגבוהה ביותר.

בבחינת משכיל אל דל, ידע ר' פינחס מנחם, כיצד לסייע לזולת ובד בבד, להותיר אותו עם הרגשה טובה. הנה לנו מעדותו של אביו: 'רק בפסח האחרון, היה אצלנו בבית שמש. כמובן, שלפני הפסח הגיע כתמיד, לעזור ולהעמיד את הפסח. במשך יותר מיומיים, הגיע לעשות מה שצריך, בלי לדבר כלל, אלא כדבר המובן מאיליו.

'ואז שם לב, שבסביבה ישנו אברך שצריך עזרה. באחד מימי חול המועד התקשר איליו, וסיפר לו ש'בבית נשארה ארוחה שלמה. הדודה ביקרה ונשארה הרבה אוכל. האם תרצה לאכול?' כששמע שכן, סידר על מגש מכל טוב והביא לו. למחרת שאלו אחיו, מדוע אינו עושה זאת שוב. השיב: 'אם אתקשר שוב פעם, יבין שגם בפעם הראשונה, זה היה רק תכסיס, והוא ירגיש לא נעים'.

קבוצה של חברים מהישיבה, היתה רגילה להיפגש בירושלים, בעת בואם להסתופף בצל הקודש. שם היו סועדים יחדיו, את סעודות השבתות והמועדים. בשביעי של פסח האחרון, איחר ר'

פינחס מנחם מאוד לסעודה. בהיות והיו סבורים, שלא יבוא הפעם לסעוד עמם, לא הותירו עבורו מן המאכלים.

משהגיע והתנצלו בפניו על אשר אירע, הגיב בטבעיות: 'אני שמח שאחרים נהנו מזה. אני כבר אסתדר'. כאשר הדברים נאמרים, בכנות, בענוות חן, בחכמה, בפרגון מכל הלב.

ברגעים האחרונים...

אף פרידתו מן העולם הזה, היו מתוך מחשבה על הזולת. כולם רצו לחפש מחסה מאימת הטילים שנשלחים לעברנו, גם הוא חש ורץ חיש מהר לתוך הבנין להינצל מפגיעה.

בדרך ראה איש שעומד ומצלם ברחוב, מבלי לחפש מחסה מן הטילים, הגיב ונענה מתוך כאב: 'האומנם, לא חבל על החיים שלו?!'

לאחר שתפש מחסה מתחת למדרגות, ירדו משפחה ממונית שעצרה לקול האזעקה ומיהרו להימלט לתוך הבנין, פינחס מנחם פינה להם מקום שייכנסו המשפחה יותר פנימה. גמל חסד בגופו... ובנפשו.

הנה לנו עדות מרטיטה, מפיו של האב השכול, על מעלת בנו הקדוש:

'**אין לי צל של ספק. אילו היתה לו שהות לבחור, בין הצלת חייו, לבין הצלת חייהם של יתר אלה ששהו לצדו בחדר המדרגות, הוא לא היה חושב פעמיים ומציע את עצמו...**'

פרק ה

בשערי חושן המשפט

ראה חיים...

את הפסוק 'ראה חיים עם אשה אשר אהבת', מפרשים חז"ל בשני אופנים. האחד, שמכוון על אשתו של אדם, עזר כנגדו. והשני, שנאמר על התורה הקדושה. ברם, האמת היא, כי שני הפירושים אחד הם. שכן, כבר למדונו חכמינו, 'כל השרוי בלא אשה, שרוי בלא תורה'. כך, שתלויים וקשורים המה, שני הפירושים זה בזה.

זכה אכן ר' פינחס מנחם, להקים בית מפואר, בית שמגדלים תורה וגמילות חסדים, בית שהיה משכן לשכינה הקדושה.

כבר בבחרותו יצא שמו הטוב לפניו, עד שנבחר ונלקח כחתן בבית חמיו, להבחל"ח הרה"ח ר' יצחק ברוינר הי"ו, מאשדוד. אל בית זה, אשר כתליו ספוגים, באהבת תורה וביראת שמים טהורה, נכנס ר' פינחס מנחם ובצפונות ליבו, שאיפות גבוהות להתעלות בתורה ובעבודת ה'.

זוגתו הצעירה, השכילה אף היא להבין אל נכון במה מדובר, באיזה אוצר מסולא מפז זכתה. ואכן, במסירות עילאית עמדה לצדו, למען יוכל להגות בתורה הקדושה, כמשאת נפשו. את כל כוחותיה נתנה, בכדי שיוכל לעלות ולהתעלות, לפסגות רוחניות נעלות. אף במעשי החסד, פעלו יחדיו בצנעה, מבלי שידע על כך איש.

שאר בני הבית, הביטו אף הם בהשתאות, אחרי האברך הצעיר, הסולל לעצמו דרך גבוהה, דרך של עמל ודביקות ללא שיור, בתורה הקדושה ובנותנה.

בדרך אל המטרה

כפי שכבר הוזכר, אחת היתה שאלתו ומשאלתו, של ר' פינחס מנחם. 'שבתי בבית ה' כל ימי חייו'. זו היתה שאיפת חייו, לשבת בכולל וללמוד את תורת ה'. הוא לא ביקש לגדול רב או דיין. 'דיינים יהיו מספיק', היה רגיל לומר. הוא רצה וביקש, אך ורק להגות בתורה הקדושה. ללמוד תורה לשמה.

אי לכך, משהגיע לכלל הכרה, כי העיסוק בחלק 'חושן משפט' שב'שולחן ערוך', יסייע בידו להגשים שאיפתו, להיות דבוק בתורה כל ימיו, אזי שום מאמץ לא היה קשה בפניו, בבואו להשיג מטרתו.

כפי שהעיד אביו, בימי ה'שבע ברכות', היה עסוק ראשו ורובו, בחיפוש אחר כולל איכותי, בו עוסקים לומדיו ב'חושן משפט'. ומשהתבשר, כי התקבל ללמוד בכולל 'חושן משפט', מיסודו של הרה"ח ר' ישראל שפרנוביץ ז"ל, התמלא בשמחה גדולה. 'באותו היום, היתה לו שמחת חתן אמיתית', אומר האב.

ואכן, משטעם את טעמו של 'חושן משפט', לא היה מאושר ממנו. באושרו היה רגיל לומר, 'מי שלומד 'חושן משפט', ישב כל החיים בכולל. אין אפשרות אחרת'. כי זה היה כל מאווי. את זה הוא ראה בבית אביו החשוב שיבחלט"א, ובדרך זו חפץ לדבוק כל ימי חייו.

דבר פלא מציין אחד מידידיו לכולל, כי התיבות 'ר' פינחס מנחם פשוזמאן, עולה חשבונן בגימטריא 1030, כמו 'עסק בחושן המשפט'.

כפיר בין אריות

למחרת ה'שבע ברכות', הופיע ר' פינחס מנחם בהיכל הכולל, מלא מרץ נעורים. ואת מלוא מרצו זה, השקיע מיד בלימוד המקצוע החדש. מהר מאוד, השתלב בין הלומדים הוותיקים, כאשר הוא הופך לסמל ודוגמא, להתמדה ועקביות. שם בכולל מובחר זה, ראה ר' פינחס מנחם, את המקום בו יוכל להתעלות בתורה ללא הפרעה, באווירה תורנית ובחברת אברכים תלמידי חכמים.

כישרונות הברוכים, אף הם עמדו לו, להיכנס תיכף ומיד לעניינים. הבנתו הבהירה, כמו ירידתו לשורשם ולעומקם של דברים, הקנו לו מקום של כבוד, גם בין הלומדים הוותיקים ביותר, היגיעים זה כבר שנים ארוכות, במקצוע עמוק זה.

לימודו בהיר ומתוך הבנה מעמיקה. מעולם לא היסס, לעמוד על בוריה של סוגיה. לברר, לפתוח ספרי ראשונים ואחרונים, ללבן הלכות כדיבוק חברים ולהסיק מסקנות נכונות. ניחן בהבנה ישרה וברורה. ידע להבחין בין עיקרי ההלכות, לבין ענפים המשתרגים מבין שיטי הסעיף ב'חושן משפט', אך אינם עיקר.

'לפני שנכנס ביררתי עליו', מספר ראש הכולל, הרה"ג ר' מיכל לנדא שליט"א. 'ואז אמר לי, מי שלמד אתו בחברותא, עוד בהיותו בחור בישיבת 'פני מנחם' בבית שמש, הרה"ח ר' פינחס אליהו ארנרייך שיחי': 'האברך הזה, יש לו כישרון מיוחד, הבנה מיוחדת והתמדה מיוחדת'. לא עברו הרבה ימים ונוכחתי לראות, איך שכל מילה נכונה.

תענוג היה ניכר על פניו, בשעת העסק בדברי תורה. כשקולט היה מזווית אוזנו, שיג ושיח בדבר תורה, שיש בו מן החידוש, מטה היה אוזנו שלא יפסיד. למרות שנתקיימה בו מידתן של ישראל, מידת הביישנות בפני הגדולים ממנו. הרי שקיים בעצמו, 'לא הביישן למד'. לא בוש להביע דעתו בתוקף. ולאידך גיסא, כשנצרך היה לכך, לא בוש לומר טעיתי. אף בפני קטנים ממנו בחכמה ובמניין. שכן, החתירה אל האמת, היתה נר לרגליו. מזוקק שבעתים. זאת חיפש וזאת חפץ.

היה לו גם כישרון מיוחד, להוריד את ההלכות הנלמדות, לשפת המעשה. סיפר אחד מידידיו, כי פעם בעודם צועדים מ'בית החסידים' אל ביתם, דיברו ביניהם בנושא שכירות דירה. אמר לו ר' פינחס מנחם: 'בדיוק עכשיו למדנו בכולל, על שכירות. והחל לומר לו שיטות ודינים למעשה, מהכא ומהתם, בנוגע לשכירות'.

כזה ראה וקדש

מי שזיהה את רצונו האיתן, היה מייסד הכולל, ר' ישראל שפרנוביץ ז"ל. 'הוא היה מוקסם ממנו', מספר ראש הכולל. הוא ראה את עמידתו האיתנה ודייקנותו בזמנים. את התמדתו, את הידע ואת הציונים הגבוהים שהשיג. ונהג לומר לו, בשנה האחרונה לפני פטירתו: 'כאלה אברכים אני צריך. עבורם הקמתי את הכולל. תשיג לי כאלה, כמו פינחס מנחם'.

בקביעה הזו, מכירים כל חבריו לכולל. אך גם הרישומים מעידים על כך: נוכחות מלאה ודייקנות בזמנים. ראש הכולל מציג את המבחנים והעיניים דומעות. 'בכולל נערכים מבחנים, והמבחנים קשים.

הוא השיג באופן קבוע את הציונים הגבוהים ביותר, כשהיה תענוג לקרוא כל תשובה שלו. כל תשובה, היתה מפורטת, מנומקת, מקיפה.

גם במבחנים של יתר האברכים, נהגתי לציין, 'ראה את תשובתו של רפ"מ פשוזמן...' ואכן, נהג להוסיף מחול על הקודש. היה עונה ומרחיב. לפעמים, גם הוסיף שאלות נוספות, כאשר תשובותיהן בצידין'.

'בכלל' אומר ראש הכולל, 'היתה לו יכולת מיוחדת, להבין היטב את הנלמד. ומדובר בסוגיות סבוכות. הוא סיכם את החומר בבהירות, כשהסיכומים שלו היו מלאכת מחשבת. כעת, אחר פטירתו, פתחנו את ה'שולחן ערוך' שלו ואנו מגלים אוצר בלום. סיכומים רהוטים ובהירים שהחזיק, מבלי שבכלל ידענו מהם.

'כל' שאלה ששאלנו אותו, קיבלנו תשובה סדורה, מפורטת. לא היה לנו ספק, שהוא יהיה גדול בישראל. גם בזכות הכישרונות. אבל בעיקר, בזכות העקשנות והחריצות'.

'ובכל' פעם שהיה מבצע בכולל, אם שמירת הזמנים ואם של תוספת חיזוק, הוא היה הראשון לומר 'הנני'. אגב, זמן קצר לאחר שנכנס לכולל, התקיים מבחן של 'איחוד מוסדות גור', מבחן מקיף ומסכם. אך הוא היה חסר לו, החלק של 'חזקת קרקעות', שנלמד לפני שנכנס לכולל. אולם, הוא לא הסכים לוותר. הלך להשלים את החומר לבדו, ונבחן עליו בהצלחה.

התמדה ללא פשרות

אף בימים סוערים, שלא פסחו על היכלי התורה. ימים שידיעות של חולין, תפסו כל פינה אפשרית. עוקבים היו חבריו לכולל

בהשתאות, כיצד ר' פינחס מנחם, מתיישב ללמוד עם שותפו, כשהם מנתקים עצמם בשעת לימודם, מכל דבר שיש בו כדי להסיח דעת. על אף היות הלב מוסח באלף טרדות וידיעות, היו לו לר' פינחס מנחם את הכוחות, ליישב את דעתו. לשים הכל בצד, ולהתיישב ללימוד מעמיק ברצף ובריכוז.

מוסיף ראש הכולל ומספר, 'היה בהיכל הכולל, ארון שהתנדנד. ר' ישראל שפרנוביץ ז"ל, רצה שיעגנו אותו לקיר. פינחס מנחם, היה אז אברך צעיר ממשי, בימים הראשונים לכולל. לא הכיר את האברכים עדיין, אך הוא הציע את עצמו מיד. למחרת, הגיע לפני ה'סדר' בבוקר, עם מקדח. קדח ועבד, אך בהגיע השעה 9:00 בדיוק, שעת תחילת הסדר, הוא הפסיק. רחץ את ידיו וצלל, לתוך ה'חושן משפט'. אמרו לו, שיסיים מה שהתחיל. אך הוא לא הסכים לשמוע על כך. אחרי ה'סדר', שב לסיים מה שהתחיל.

ואכן, שקידתו והתמדתו בתורה, היו מושא לחיקוי והערצה. יומו מלא וגדוש היה בתורה ובתפילה. כאשר שמר אל סדרי הכולל מכל משמר. מידי יום, מיד כשהיה נכנס להיכל הכולל, היה מכין לעצמו כוס שתיה, כדי שלא יזדקק לקום עבור כך, באמצע הסדר. אף פעם לא ראו אותו נרדם, בשעת הסדר. מבוקר עד ערב, הוא למד ברציפות, במשך כל הסדרים.

כשהתחיל לימוד עם שותף חדש, הבחין ר' פינחס מנחם, כי שותפו רגיל להגיע, מוקדם מן השעה המקובלת. החל אף הוא להקדים, בלי אומר ובלי דברים. כמילתא דפשיטא, שאם השותף מוכן ללמוד מוקדם יותר, מדוע אף הוא לא יתאמץ לשם כך.

רק לאחרונה, פנה אל אחד מראשי הכולל, בבקשה ליזום תקנה מיוחדת בין האברכים, שתעודד את השמירה על זמני הלימוד בכולל,

בעיקר בראשית היום, באמצעות הכרזה על שעת הלימוד הראשונה, כשעה שתוקדש ללימוד רצוף, ללא הפסקה כלל.

בימיו האחרונים ממש, היצר לו מאוד, על העיכוב בתחילת הזמן, מסיבות טכניות. ומאידך כמה שמח, כאשר התבשר כי מתארגנת הסעה מסודרת לכולל. הוא כל כך שמח, על ריבוי לימוד התורה, שאמור להיגרם כתוצאה מכך.

פרק 1

במעלות קדושים וטהורים

קרנן ציבור

תוך כדי התעלות מתמדת ומימוש שאיפותיו המרקיעות, נגדע באכזריות פתיל חייו, של ר' פינחס מנחם. בשעת בין הערביים, של יום שלושים לחודש ניסן, פילחו רסיסי טיל ששוגר מרצועת עזה, את איבריו הפנימיים.

הוא הובהל במהירות, אל בית החולים 'אסותא' באשדוד, שם נאבקו הרופאים על חייו. אולם, כבר נגזרה הגזירה, ומה' יצא הדבר, לבקש את ר' פינחס מנחם, לישיבה של מעלה. אומנם בקיצור ימים ושנים, אך עטור בתורה ובמעשים טובים, כאיש שיבה.

הידיעה הנוראה, הכתה בתדהמה ובזעזוע, את כל תושבי העיר אשדוד ויחד עמם, את כל בני הציבור החרדי בארץ ישראל. אבל כבד ירד, על קהל עדת הקודש של חסידי גור, אשר חשו כולם, כאילו וחתכו מן השמים בבשרם החי.

הלווייתו התקיימה בעיר הקודש ירושלים, שם נטמן בהר המנוחות. אלפים השתתפו במסע ההלווייה ובראשם, כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א. בבואו לנחם את האבלים, הזכיר האדמו"ר שליט"א, את מסע ההלווייה הגדול, באומרו בשם צדיקים, כי זוהי זכות לנפטר.

במעלות קדושים וטהורים _____ לז

לאחר מכן, הפליג שלא כדרכו, בשבחו של ר' פינחס מנחם, ואמר: 'א ויילע יונגערמאן. א בעסרע יונגערמאן. מהרוגי מלכות. א תלמיד חכם'. (-אברך טוב. אברך מובחר. מהרוגי מלכות. תלמיד חכם).

א-ל אמונה ואין עול

במשך ימי ה'שבעה', הגיעו ובאו המונים, לנחם את המשפחה האבלה. מוריו ורבותיו במשך השנים, כמו גם מכריו וידידיו, ביכו את האבדה הגדולה. איש איש בדרכו ובשפתו, ניסו לתאר, את דמותו המיוחדת; את עינו הטובה; את היותו 'חכם הלומד מכל אדם'. אין ספור עובדות מדהימות, סופרו בהתפעלות על האברך צעיר, אשר הספיק בימי חייו הקצרים, להעפיל לפסגות כה רמות.

בין הבאים, בלטו גם יהודים, מכל קצווי הארץ, אשר באו להזדהות עם הכאב הגדול, מתוך הרגשה פנימית, כי מדובר בקרבן ציבור.

המנחמים כולם, הפליאו את האב השכול, עם שאר בני המשפחה, אשר התעלו מעל כאבם העצום, בקבלת דין שמים באהבה ובגבורה. כל ישותם אמרה, 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט. א-ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא'.

בימים הבאים, נערכו עצרות מספד והתעוררות, בעיר מגוריו אשדוד ובערש הולדתו, בית שמש.

ארץ אל תכסי דמו.

על מצבתו נחקק לאמור, בדם ובדמע:

פ"נ

האברך הקדוש

רב בחכמה א"ך בשנים

הר"ר פינחס מנחם ז"ל הי"ד

בן יבלחט"א חיים דוב

פשוזמן

בתורת ה' הפצו

ובתורתו הגה בשקידה ועמל

קנה קניינים בתורה בימיו הקצרים

ושאף להתעלות ולגדול

מעשיו היו בהצנע לכת

ולא החזיק טיבותא לנפשיה

הטיב ועשה חסד

בהארת פנים בנועם ובחן

משמים נגזרה גזירה

ונלקח בחטף בדמי ימיו

'צדיק ה' בכל דרכיו'

נעקד על קידוש השם בעיר אשדוד

עת פגעו בו חיצוי אויבי ישראל

ביום א' דר"ח אייר תשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה.

קידוש שם שמים

דבר פלא ציין האב, הרה"ג רבי חיים דוב שליט"א, כי פטירתו הטראגית של ר' פינחס מנחם, הביאה להתעוררות רבתי, בכל קצווי תבל. 'אנחנו רגילים לכנות פטירה כזו, מוות על קידוש השם', אמר האב. 'במקרה הנורא שלנו, הרגשנו את זה בחוש. כמה התעוררות זה הביא'.

וכך הוא מספר:

'הקידוש שם שמים שנהיה מהפטירה שלו, הדהד ברחבי העולם. אנשים חזרו בתשובה. אנשים התחזקו בהרבה דברים, מכל גווי הקשת. באמריקה, בלייקווד, נוסדו שיעורי תורה. התקשר אליי מלמד מקווינס, באמצע ימי ה'שבעה' ואמר לי, שהם לומדים כל יום משניוע לעילוי נשמתו.

'סיפר לי מישהו בימי ה'שבעה', שהוא היה בבית חולים, והיתה שם קבוצה של אנשים חילוניים. הם דיברו על התמונה של פינחס מנחם. אחד מהם העיד על עצמו, כי זה כבר שנים שאינו מניח תפילין. אולם, אחרי שראה את התמונה הזאת, הוא שב להניח תפילין. וגם את חבריו עודד, להצטרף ולנהוג כמותו.

'אברך סיפר לי, שהוא כבר התחיל לעבוד חצי יום. אולם כאשר שמע, שפינחס מנחם אמר בשבת האחרונה שלו, כי השאיפה שלו לשבת כל החיים כולל, הוא התבונן והעמיק בדברים, עד שהודיע לבני ביתו, כי אינו הולך יותר לעבודה. הוא חוזר לכולל.

'הגיע' בחור מבוגר לנחם וסיפר, כי הוא עומד להינשא בקרוב, כאשר התוכנית המקורית שלו, ללכת לעבוד מיד אחרי החתונה, מבלי ללמוד כלל בכולל. אך בעקבות קידוש ה' שהיה כאן, הוא שינה כליל את תפיסת חייו'.

ותיעצר המגיפה

עוד הוסיף האב, בדברי אמונה מרטיטים: לכאורה ראינו מאוד ברור, איך שמיד אחרי שפינחס מנחם נהרג, הפסיקו הטילים. יש מקורות לזה. גם באר"י הקדוש מובא, כי לפעמים הקדוש ברוך הוא לוקח מישהו אחד, וזה מבטל גזירות ודינים קשים. יש מושג של 'קרבן ציבור'. אם אנחנו רוצים, שהקרבן הזה ימשיך להיות הגנה, אז וודאי שאם וכאשר, נוסיף זכויות לעילוי נשמתו, זה ימשיך ויותר להיות הגנה, וביתר שאת.

פרק ז

כי לא תשכח מפּי זרעו

ספר זיכרון וקובץ תורני 'מפּי זרעו'

לקראת שמחת הברית, לבנו של ר' פינחס מנחם הי"ד, אשר נולד אחר הירצחו, ונקרא שמו בישראל, כשם אביו הקדוש - יזמה המשפחה, יחד עם החברים לספסלי בית המדרש, הוצאת ספר זיכרון וקובץ תורני, 'מפּי זרעו'. הקובץ יצא לאור, על ידי האגף לתרבות תורנית בעיריית אשדוד, בהשתדלותו ובעשייתו הנמרצת, של סגן ראש העיר, הרה"ח ר' יחיאל וינגרטן הי"ו, עם צוות העוזרים המסור.

בקובץ, מאמרי הערכה ודרשות הספד, אשר נאמרו והתפרסמו במקהלות, על ידי חשובי הרבנים והמחנכים, כמו גם על ידי ידידים קרובים, בתקופה הסמוכה לאסון הנורא. מתוכם נלקטה, נערכה ונסדרה, אסופת פרקים זו.

בהמשך, מופיע פרק 'מנחם משיב נפשי', בו חידושי תורה שהתלבנו על ידי הלומדים החשובים, בינות לכותלי כולל 'חושן משפט'. החידושים הועלו על הכתב ונדפסו, לעילוי נשמתו של המנוח הקדוש הי"ד.

וגולת הכותרת, הלא היא המדור 'אותיות פורחות', אשר נערך מתוך מחברות חידושי תורתו, של ר' פינחס מנחם עצמו. בין השיטים

מב _____ מפי זרעו - פרקי חיים

עולה ומזדקרת, הבנתו העמוקה של ר' פינחס מנחם וישרותו, לצד בהירות נפלאה בהצגת הדברים.

למען ידעו דורותיכם

כפי שמעלה בדברי הפתיחה, האב החשוב, הרה"ג רבי חיים דוב שליט"א, מטרתו של הקובץ טמונה בשמו - 'מפי זרעו'. זאת, על מנת להנחיל לילדיו הרכים של ר' פינחס מנחם, מעט מגדלותו ומאהבת התורה, של אביהם הגדול.

וכך הוא כותב:

החוברת נקראה בשם 'מפי זרעו', ראשית משום שזוהי המטרה של החוברת, על שם הפסוק 'כי לא תשכח מפי זרעו'. שהתורה העידה, שלמרות כל צרות הגלויות שמוצאות אותנו, 'וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו'.

גם כאן, זכרו של פינחס מנחם, לא יסוף מזרעו. וענתה החוברת הזו לזיכרון, שיזכרו את אביהם רב הכישרון, שניצל את שנותיו, שעותיו ורגעיו, לתורה במיטב היגיון, ורשם סיכומים בְּזְכוּת הרעיון. מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, היגיעה והעמל מבצבצים בין שורותיו. למען ידעו אחריו דורותיו, את הדרך ילכו בה כשאיפותיו.

גם נרמז שמו בתיבת מפ"י. וכן את שם בנו יהודה, וכן שם הרך הנימול. ואנו תפילה ותקווה, שאכן תתקיים אצלם הבטחה זו, שדברי התורה לא ימושו מפיהם ומפי זרעם אחריהם לעולם, מתוך בריאות ועושר, ואך טוב וחסד ירדפום וישיגום, כל הימים.

רחשי לבבות קרובים

חלק מן הלומדים, צירפו אל חידושי תורתם, הבעה אישית של רחשי לב, שותת וכאוב, אשר אינו יכול למצוא מרגוע, מן האסון הנורא. הבאנו כאן את הדברים כלשונם, כי אין כמו עדות קרובה, של מי שהעבירו את מיטב ואת רוב שעוניהם, לצדו של ר' פינחס מנחם ונהנו לאורו הזך.

ראש הכולל הרה"ג יחיאל מיכל לנדאו שליט"א

השאלה דלהלן (-כפי שמופיעה בהרחבה בקובץ), הועלתה ע"י הרה"ח הקדוש פינחס מנחם פשוזמן הי"ד.

הוא דן בה עלי גיליון ואף בע"פ צדד בצדדיה כתלמיד ותיק.

מאמר התשובה נכתב כנר זיכרון לנשמתו הטהורה. פלגי מים ירדו עיני בהעלותי את זכרו הטרי והמבעבע של האברך הנעלה, יקר שבערכין, הי חסיד, הי עניו. אין מילים תואמות יותר את דמותו הנעלית של הקדוש פינחס מנחם הי"ד, מהגדרתם של חז"ל, 'איזהו בן עולם הבא - שייף עייל ושייף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה'. 'בן עולם הבא' היה בכל מהותו גם בימי חלדו, שכן את חייו בעולם הזה חי פינחס מנחם הי"ד באטמוספירה של עולם הבא. ואכן, הוכיח סופו על תחילתו, בעלותו בלהב השמימה במעלות קדושים וטהורים.

אבל יחיד עשי לך, "כולל שפרנוביץ", על טוב בניך, ארי שבחבורה, כי איננו. ימים באים ימים הולכים, והחיים לא שבים למסלולם. חסרונו של ר' פינחס מנחם הי"ד, ניכר וזועק בכל עת ובכל פינה. החל מהשעה תשע ורבע, תחילת הסדר בוקר, רועם השקט, כאשר היעדרות דמותו של

פינחס מנחם הממהר, בולטת בחלל, ועד לשש וחצי, זמן המנחה, כאשר תפילתו של פינחס מנחם הי"ד בדביקות ובעיניים עצומות ניכרת בחסרונה.

אמנם גזירה על ה'מת' שישתכח מן הלב - אלו קנייני עוה"ז אשר כמיתה הם חשובים (רמב"ן פרשת תבא). וכאחת מאחרוני תורותיו אשר שח בהיכל הכולל, אשר אין חסרון בקנין 'עולם הבא' של 'דבר שלא בא לעולם' - ואולם בקנייני עוה"ז קיים חסרון של 'דבר שאין בו ממש'... , וה'חי' שבו - פועם עדיין בתוכנו, קנייני הנצח ואור דרך חיים אשר כל אחד מבני החבורה נטל ממנו, בהתמדה, בחן, בנועם הליכות, בהבנה עמוקה ללא פשרות, בעזרה וסיוע לזולת, בניצול זמני הלימוד באופן מלא, בהשתתפות ובאמירת 'הנני' בכל ענין ופעולה שיש בו הרבצת תורה אם בכמות ואם באיכות, בהליכה בצידי דרכים, ובתמרון מאלף בעתות חילוקי דעות.

הדרן עלך מסכת ר' פינחס מנחם הי"ד, והדרך עלן, דעתך עלך ודעתך עלן. דמותך הקורנת, שהיתה - ועודנה - מושא להערצה, עומדת אל מול עינינו. חיוך העדין, ואישיותך הקסומה, קוראים לנו להיטיב דרכינו ולשפר נתיבותינו.

היה נא למליץ יושר עבורנו, תלמידי הכולל בני החבורה, שיחד עמך עשו את הדרך אותה בחרת לעצמך, ועסקו במימוש השאיפות המשותפות. כשם שכאן היית עמנו, היית, למרות גילך הצעיר, לקצין ולאומת אור, אף במקומך השמור לך למעלה בינות להרוגי מלכות אשר אין כל בריה יכולה להיכנס במחיצתם, היה נא לאלומת אור ולתפילה לפני בורא כל עלמין, בעד כל קהל עדת ישראל בכלל ובעדינו, חבריך לספסל הלימודים בפרט, שנזכה להיטיב דרכינו ולכך נתיבותינו בלימוד התורה הקדושה ובהשגתה כפי מיסת יכולותינו, אשר זו היתה מגמתך ושאיפתך.

הרב יהושע מנדל אברמוביץ שליט"א

פינחס מנחם הי"ד! עליך מתאים לקרוא את דברי המדרש תנחומא בפרשת כי תשא סימן ג', וז"ל: המלך זה הקב"ה והפועלים אלו עמלי התורה, מי שיגע בתורה חמשים שנה ומי שיגע עשרים או שלושים יכול לומר אלולי שסלקתני הייתי עוסק בתורה, לפיכך אמר שלמה אם מעט ואם הרבה יאכל, שמתן שכרן שווה.

לכא'ו יש להבין מי יאמר שאותו שנפטר לשלשים שנה היה עוסק בתורה כל ימיו שיקבל שכר שווה לאותו שלמד שמונים שנה, רק התירוץ כדברי המדרש עצמם, שדייק לכתוב מי שיגע בתורה שניכר שלימודו ביגיעה מתוך אהבת התורה, וכלשון המדרש תנחומא פרשת נח שאין לומד אותה אלא מי שאוהב את הקב"ה בכל ליבו ובכל נפשו ובכל מאודו. ובזה ודאי שאם היה מאריך ימים היה עוסק כל ימיו בתורה.

וזה היה הקדוש פינחס מנחם הי"ד, שהיה עוסק בתורה מתוך יגיעה וחשק ורצון להבין כל דין וכל יסוד של הלכה ביגיעה ושמחת התורה, וזה נצרך להיות נר לרגלינו.

הרב אברהם מרדכי לוינגר שליט"א

מאמר זה נכתב לזכרו של אחד מבני החבורה ידידינו הבלתי נשכח, הקדוש הרה"ח פינחס מנחם פשוזמן הי"ד שיגע בתורה בכל כוחו, הן בהתמדתו בתורה הקדושה, והן בליבונו את העניינים והסוגיות שנלמדו בשלמות, כשהוא מקיים את הפסוק כפשוטו 'כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו', כשהוא חדור בתודעה שהתורה היא המקח הטוב שיש ובזה היתה עיקר חיותו.

ניתן לומר עליו את מה שאמר דוד בהספדו על יהונתן 'צר לי עלך אחי... כי נעמת לי מאד' נעימות מיוחדות היה להיות בקרבתו, ובמאור פניו שהקרין על סביבתו, ובהקפדתו על עניינים שבין אדם לחברו, נעימות

מיוחדת היה גם לשוחח עימו בלימוד הן בליבון הדברים כשהוא מתאמץ לחדור לשורשי הדינים, והן בעדינותו המיוחדת ביחסו לדברי השני.

ויקוים בו מה שנאמר 'בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך', ואיתא במדרש, בהתהלךך תנחה אותך, בעולם הזה, בשכבך תשמור עליך, בשעת מיתה, והקיצות, בימות המשיח, היא תשיחך, לעולם הבא.

הרב אליהו רוזמרין שליט"א

פינחס מנחם, נלקחת מאתנו, אינך אתנו עוד. אבל שיירת לנו את הדרך, דרך של תורה בהתמדה ועקביות של סדרים מלאים, ושאיפות ויעדים ברורים. דרך של נעימות לשמים ולבריות.

היית דוגמא ל'נותן בעין יפה הוא נותן'. בנפש חפיצה ובחיוך של 'מה יש לעשות עסק', תמכת ועזרת, לאחר שזיהית במומחיות, איפה צריך להושיט יד. היה נעים לקבל ממך סיוע, לשאול בעצתך ולהיעזר בידע שלך, בעין יפה לשמים ולבריות. ובעין חדה, ידעת מתי להעלם מהשטח בדממה.

שיירת לנו את הדרך הרצופה בעזרה לכלל בשטיבעיל, ולכל אברך בפרט. דרך עקבית של השקעה בתורה, מלאה בנעימות ובחיות.

כזה ראה וקדש.

פרק ח

קינה, נהי ומספד

מונולוג מצמרר, שרשם בדם לבו האח השכול,
הרה"ח ר' צבי יוסף פשוזמן נ"ו

אמנם קשה לי לכתוב עליך אחי בלשון נוכח, אבל יותר קשה לי לכתוב עליך בלשון עבר. כי כמו שרק לאחרונה, לפני פחות מחודשיים, לא העליתי על דעתי לכתוב עליך או להספידך ואפילו להיפרד ממך ולפייסך, כשרק מעט יותר משבוע לפני פטירתך, שהינו יחד שני לילות של שבת וחג בירושלים, לא דמיינתי שנפרד.

אני מאמין, שככה תקום לתחיה עם כל אלו שסבלו ונרצחו בגלות, עוד לפני ביאת משיח, בתחיית המתים הראשונה [כמ"ש הרידב"ז תשו' תתל"ט ועוד]. הלוואי ועוד לפני רדת הגליון לדפוס.

אינני יודע מה אתה מבין היום, אם אתה קורא איתי ומשתתף או רק שומע מתחת למצבתך עד שיתעכל הבשר, או שהפסקת לשמוע כבר כשנסתם הגולל [גמ' שבת]. אך הקב"ה בוודאי צופה ומביט ואין נסתר מנגד עיניו ומשתתף איתנו.

אני לא יודע, אם יש מה לרחם עליך אחי. קדוש אתה מהרוגי מלכות, במחיצה עליונה ביותר, ודמך שמור ליום נקם

על בגד הקב"ה. ומצד שני עזבת את העולם בצורה כ"כ מכאיבה ובגיל צעיר. אתה ממתין דומם מתחת למצבה ורק שומע את הבכיות ומצפה לחסדי החיים, לעוד מכר, חבר, וקרוב, שיבוא ויוסיף לך אבן במצבה, או יאמר שם מזמורי תהילים. מחכה לעוד נר שיודלק לזכרך, לעוד משנה ומעשה טוב שייעשה לטובת נשמתך. אתה בטח מחכה, שבנך היתום הקטן יתחיל לומר "תורה צווה לנו" ויעשה לך נחת.

לא באתי חלילה ללעוג לרש, אבל אולי תזכה שעל ידך - ע"י הקונטרס שלזכרך - עוד חי יתן אל ליבו. אני לא חושב שתנוחם מתנחומים או שתרווה נחת מהספדים, אבל לנו החיים שעוד יש בכוחנו לעשות מצוות, תוכל להיות עוד תועלת ותקנה כלשון "אור הישר" בעמוד העבודה:

"אוי בן-אדם, בן-אדם, הרבה עליך לישא טרם בואך אל מקום מנוחתך, והמוות אחרי הדלת ידאה כנשר והשלוחים אצים רצים... ולא יניחוהו לנשק לבניו ולבנותיו הקטנים, על כן יתן האדם אל ליבו לזכור יום יום על זה היום, יום הפרידה, יום אשר יעזוב אוהביו וקרוביו, בניו ובנותיו, וילך בפחי נפש למקום עפר רימה ותולעה מקום חושך וצלמוות... כי קטן וגדול שם הוא ולתן דין וחשבון צדק... על כן החי יתן אל ליבו... משה מת מי לא ימות". עכ"ל בדילוג.

בפטירתך או שמא בפטירתינו ממך, הבנתי למה בקש יעקב אבינו לחלות לפני שימות. קשה לנו לחיות יום יום עם תחושה שעוד מעט אולי נמות, אבל זה רצון ד' מאיתנו שתמיד נהיה טובים. "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך לא יחסר".

פטירה ופרידה זה דבר קשה - קול הנשמה כשיוצאת מהגוף, טבעה להישמע מסוף העולם ועד סופו" [גמ' יומא], אבל כזאת פרידה, כואבת שבעתיים. מחיים בריאים פורחים ותוססים, לקבורה עמוקה בקבר ישראל. אתה לא סבלת מייסורים נהרגת כבמיתת נשיקה, בהרגשה של שערה היוצאת משומן [גמ' ברכות], יצאה נשמתך באחד.

אין לנו ספק שכשאברהם אבינו בחר את הגלויות ראה את כל הצער והדמעות שבכל הדורות, וכשאב הרחמים מייסר את בניו יוצאת בת-קול, מה לו לאב שהגלה בניו ואוי לבנים שגלו מעל שולחן אביהם". תמיד ידעתי על צרות ומעודי שמעתי על אסונות. מחורבן הבית, גולה אחר גולה גלתה יהודה, גם במשפחתנו לבד נשפך דם דודינו - אחי אימנו תליט"א, ביד רוצח אדומי. אבל עכשיו נוגס ליבי ובשרי בפעם הראשונה ובעז"ה גם האחרונה. משה רבינו ע"ה, קרא למרים אחותו חצי בשרו, כבר בחיים. אני זכיתי להרגיש זאת רק בהסתלקותך.

כיבדתי אותך ואהבתי אותך תמיד. אבל נפגשנו רק בחגים ובנסיעות ולפעמים כשבאת לבית-שמש לשבת, אבל עכשיו אני מרגיש אותך יותר. אתה תמיד התייחסת אלי באהבה ונתת לי הרגשה טובה. אני זוכר את המכתב שנתת לי ביום חופתך, מכתב של פרידה וברכה רצוף אהבה.

אני זוכר איך כשהייתי בתחילת הישיבה ואתה היית בשיעור ה' נתת לי תמיד יחס של בחור גדול, אמרת לי אין ספור פעמים לא להתבייש ממך. אני זוכר איך שבחופש האחרון של חודש אב היינו בצפת ובשעה מאוחרת מאד

כשרצית לישון התמסרת ללכת עם גיסך להראות לו בית כנסת חסידי שיוכל להתפלל בו, כך יותר מחצי שעה, בלי הרגשה שעשית איזה חסד.

אני גם זוכר אותך בתור דוגמא איך להוכיח, כשפעם דיבר איזה בחור על אדם כשר דברי גנאי, ואתה בלי להתמהמה בחכמה ובזהירות אבל בתקיפות הוספת, "דווקא אני מאד אוחו מהבן-אדם הזה".

היה מדי פשוט לי שאתה אברך רגיל, רק עכשיו שאני מתבונן בך, אני יותר ויותר מעריך כל מעשה שלך. לא היית אדם פשוט היית איש משכמו ומעלה. ולא רק במובן הפשוט, אלא היה חן מיוחד בדבריך ותמיד מה שאמרת היה מקובל.

חבריך מספרים שהיית מעין חכם הרזים, שיודע מה בלב כל אחד. ולא מנבואה אלא מחכמה וידידות אמתית עד, שירדת לקבר עם כל הסודות. היו כאלה שאמרו שלא פגעת באף אחד, וזה כבר לא פלא שרבותינו אמרו: "שכל מי שאין לו קנאה בליבו אין עצמותיו מרקיבים" [גמ' שבת] אתה תמיד היית מרוצה וכמובן שאין קנאה בלבך, ועלית ונתעלית למחיצה עליונה של הרוגי מלכות נקי... כלשונו של הרמב"ם: "אשרי מי שחתם ימיו במהרה".

נשאר לי - אחיך הקטן - רק לאחל ולייחל, שיעלה כבר במהרה הרצון לפני הקב"ה להחיות המתים ונזכה כולנו יחד לשמוח בירושלים הבנויה בב"א.

אחיך

צבי יוסף

**מכתב תנחומים ששלח למשפחה,
הרב משה יעקב קנר שליט"א מטורונטו**

בס"ד, טורונטו, יום ד' לסדר ונקדשתי ג' אייר ה'תשע"ט

כבוד הגה"ח הנעלה ר' חיים דוב שליט"א

וכל המשפחה היקרה ה' עליהם יחיו

מי יודע לנחם? מי יכול להבין?

מי מוצא מילים הולמות למאורע איום מכל איום?

צרתם של תלמידי חכמים

אלא שלמרות הכל ראוי לכל אחד מאתנו להודיע עד כמה שכואב לו הדבר, איך שרסיס זה פגע בליבותיהן של ישראל בכל מקום שהם. וכבר אמר רש"י ז"ל בפרשת שמיני "צרתן של תלמידי חכמים מוטלת על הכל". גם מעבר לים מסתובב לו בלב קרוע ומורתח, איש שאין מכירכם אישית, בוכה תמרורים ואינו מוצא לו מנוח. מכתר היהדות חסר יהלום, נקי מאיר ומזהיר. הוי! איך נפל חלל ואיך יתמלא החלל.

שמו של האברך הקדוש טלטל אותי כ"ב שנים אחורנית, כשהרבי הקדוש שנשא את שמו עלה בסערה בימי אימים ויכפר על בני ישראל. וכמו שהזדעזעתי אז עד עומק נפשי מן ההלם הפתאומי, שוב נחתה הבשורה הנוראה כרעם מחריד. ליבי עלייך אשדוד, דמעתי עליך בית שמש, ערים מלאות חכמים וסופרים, אבד אחד מטובי בניכן. א חסידישער יונגערמאן משופרא דשופרא, צורבא מרבנן מסולא במידות נפלאות. חושן המשפט על ליבו ותורת חסד על לשונו. ולכם בני המשפחה. מה אומר ומה אדבר. ידברו נא דמעותיי בעדי.

ר' חיים דוב, גדול הכאב מאד מאד. מעגל המשתתפים בצער בדממה, מקיף את כל שדרות העם. ולמרות הכל, שמעתי שאתם מתחזקים בתוקף האמונה כחסיד קמאי. אשרי העם שככה לו.

דמעות של מח ולב

ירמיהו הנביא אמר, מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכה יומם ולילה את חללי בת עמי (ירמיהו ח'). דמעות מתעוררות מרגשי הלב. לבו של אדם חש ומזדעזע ומתוך כך זולגות העיניים דמעות, ואילו תפקיד הראש והמוח, להתאושש, לעמוד על משמרתם ולחשוב בהגיון ובשכל. איך משתקמים וממשיכים הלאה.

אולם הנביא שמקונן על חורבן עמו, אמר שהפעם אף הראש מלא דמעות. המחשבה מוצפת ביגון, הכל מעורפל באפילת העבר. כל החלל מזדעק הוי! חללי בת עמי! שוב אין כלי ההיגיון מסוגלים לחשוב ולהתרכז. הנביא לא בקש אז להעמיק מחשבה, לערוך חשבונות ולהבין. הוא רוצה רק דבר אחד, למלאות את העולם מדמעות צערו. מי יתן ראשי מים. הכל מתמוגג בבכי. הראש והלב גם יחד.

הגאון ר' מאיר שפירא זצ"ל מלובלין היה לו תלמיד יקר ששמו היה אפרים, הוא הלך לעולמו ל"ע באביב ימיו. והרב הספיד אותו בבכי: "הבן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד" - וכך פירש - מדי דברי על תלמיד צעיר זה, אני זוכר את ה'עוד', מה שהיה יכול לצמוח עוד ממנו, אילו היה נשאר אתנו.

גם כאן יש "עוד" הזועק מרות מכל קירות הבית, מכל ליבות מכיריו וכל מי ששמע עליו, מה היה יכול לצמוח עוד משתיל רך זה שנגדע באיבו. לבי עליך עמי! עתיד לגדולות היה ר' פינחס מנחם, אילנא רברבא היה נעשה ללא ספק. היינו זוכים בגאון וחסיד ומופלא בדרכיו ומלא פנימיות, להעיר את דרכינו בדור שכ"כ זקוק לכך. געוועלד! כי רחק ממני מנחם.

לגדל ולחזק לכל...

בתפילת "ויברך דוד" אומרים בכל יום ויום: "ובידך לגדל ולחזק לכל". במחשבה עולה מה שחז"ל שואלים תמיד: הכל לאתווי מאי. מה באה מילת "הכל" ללמדנו עוד? - אם כן, מה נתרבה מלשון "לכל" במקרא זה? ואלי הביאור הוא, שתיבת "לכל" באה לרבות אף מצב איום, נוקב ויורד

עד היתהום. מצב כזה שממבט אנושי נראה שאולי אף פעם לא יגיע לשם צל של חיזוק ועידוד. ועל זה נאמר בידך לגדל ולחזק לכל. אף לפינה הנראית סתומה לכל נחמה שהיא, אף אם הלבבות שבורים לגמרי יש מעיין מיוחד במרומים לחזקם ולאמצם. ומעיין מבית ה' יצא והשקה...

ישבתי פעם בסעודת הודאה של שריד אש מלחמה, בימי הספירה, שאז השתחרר מהמחנות. והוא וחבריו דווקא התחזקו עם העובדא, של תלמידי רבי עקיבא. רבם הגדול אבד כ"ד אלף תלמידים כבניו. את כולם גידל. את כולם אהב. אהבת ישראל היתה אצלו בכלל כל התורה כולה, ומה עוד בני טיפוחיו. מה נורא היה הצער אז על רבבות תלמידי חכמים צעירים אלה.

ומה עשה אז רבי עקיבא? זקן מופלג היה כבר היה, שכל יגיעו להעמיד תורה נראה היה כאילו עלה בתוהו. כולם היו מקבלים בהבנה אילו היה פורש לקרן זוית וחי מעתה את חייו ועבודת הקודש בבדידות. אלא שהוא לא עשה כן. הוא שתמיד ראה את קרן האור בעתיד, התנער ועבר למקום אחר אצל רבותינו שבדרום. וכך העמיד תורה באותה שעה לנצח נצחים. נמצא שאותם דברי חז"ל ביבמות משמשים גם כחיזוק עצום לימי הספירה. כך למדו שרידי החסידים את דברי הגמרא באותו ליל זיכרון.

יתן ה' ובו מלך זה יהודה'לה יבלח"א, עוד ימלא את ביתכם שמחה וצהלה, בתורתו, יראתו, והתנהגותו וימשיך בדרכי אביו, ד' ינקום את דמו ויחון את זרעו, לאורך ימים. זה הקטן גדול יהיה ותבוא הנחמה מכל מקום.

ומכאן ואילך משה כותב בדמע

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

משה יעקב הלוי קנר

נא להראות את הכתב לחמיו שליט"א ולאחיו הבחורים היקרים כי גם ליבי עליהם.

דברי מספד ונהי,
כפי שנרשמו על ידי חמיו של המנוח,
הרה"ח ר' יצחק ברוינר הי"ו,
ככלות ימי ה'שלושים' למות קדושים

כצאת השמש בגבורתו

ידועים דברי חז"ל (שבת פח ע"ב) הנעלבין ואינן עולבין, שומעים חרפתן ואינם משיבין, עושים מאהבה ושמחים וכו', עליהן הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'.

פינחס, מאמר חז"ל זה משקף את אישיותך, את קומתך הטמירה ואת הפסגות הנדירות אליהן שאפת, עמלת וכבשת.

'הנעלבים ואינם עולבים' - מעולם לא פגעת והעלבת, כל מכריך וידידך שליוו אותך בימי חיך הקצרים מעידים על איך שקיבלת כל אחד ואחד בסבר פנים יפות, במאור פנים, התנהגת עם כל אחד לפי רוחו ודרגתו, בעדינות בנועם בחן ובחיוך. ובוודאי שלא היה שייך לפגוע בך או להעליב אותך, היית מעל זה, כצאת השמש בגבורתו.

'שומעים חרפתם ואינם משיבים' - להשיב על חרפה בוודאי שלא עלה על דעתך, אבל מעלה גדולה נוספה אצלך, הבנה חדשה ב'שומעים חרפתם', התרחקת מדיבורי חרפה, מחלוקות ומריבות היו לך לזרא, גם כאשר מסביבך היו עסוקים בוויכוחים וכדו', לא ראית ולא שמעת. התעלית מעל הכל, כצאת השמש בגבורתו.

'עושים מאהבה ושמחים' - חיברת את השמחה עם עשייה

מאהבה, כי כאשר ראינו את השמחה הגדולה שלך בלימוד, את החיות ואת הברען לכל דבר שבקדושה, בעבודה בתפילה. השמחה העצומה שלך בקיום המצוות, הוכיחה על הבעירה הגדולה שבערה בלבך לעבודת השי"ת באהבה, כצאת השמש בגבורתו.

'עליהן הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' -

היית בבחינת 'שמש צדקה ומרפא בכנפיה' אותה השמש שאמרו חז"ל (נדרים ח ע"ב) שצדיקים מתעדנין בה, הארת לכולם, חיממת את כולם, בכל מקום בו היית, הן בכולל, הן בשטיבל, והן בביתך ובבית הוריק וחמיק, ע"י הארת הפנים שלך, השלמות הפנימית שהקרינה ממך, השרית רוגע ושלווה על כל סובבך, בחינת 'צדיקים מתעדנין בה'.

'כצאת המש בגבורתו' - תמיד היית בבחינת 'השמש

בגבורתו', לא היה קיים אצלך מושג של חושך, לילה, מהיום בו זכינו להכיר אותך היית כולך אור, פרחת, שגשגת, עלית והתעלית, מי האמין שבכזה חתף הקב"ה יגנוז את האור הזה לעתיד לבא.

הגמ' במסכת ראש השנה (כג ע"א) אומרת, 'אמר רבי יוחנן, אוי

להם לאומות העולם שאין להם תקנה. שנאמר, תחת הנחושת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחושת ותחת האבנים ברזל. תחת רבי עקיבא וחבריו מאי מביאין'. אולי אפשר לפרש 'תחת רבי עקיבא וחבריו', היינו תחת רבי עקיבא שלימד לכלל ישראל כי 'ואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה', תחת השלימות של המידות הן בבין אדם לחברו, והן כמו שכתבו בספרי חסידות לפרש דברי רבי עקיבא כי זה כלל גדול בתורה היינו להכניס אהבת ה' בחברו, ובספרים הקדושים הוסיפו כי גדול בתורה היינו שהמתנהג כך ניכר שהוא גדול בתורה.

התייגעת להחדיר ולהכניס תורה ויראת שמיים, בידידיך ובחברים שחפצו בקרבתך. עכשיו בימי הספירה בימי תיקון המידות, אנו מזדעקים בשאלה, תחת פינחס מנחם שהיית עבורנו סמל ודוגמא ל'זאהבת לרעך כמוך' באופן המושלם ביותר, לתורה, לתמימות, לחכמה, לשמחה, לישרות ואמת, מאי מביאין? מאי מביאין?! 'ועליהם הוא אומר ונקיתי דמם לא נקיתי'.

'טובים' מאורות שברא אלוקינו, נאה זיום בכל העולם, בר"ח זיו נסתלק זיווך, לעת שקיעת החמה שקעה שמשך, 'ויעל אליהו [פינחס] בסערה השמימה'.

השי"ת יעזור שתהיה מליץ יושר על ב"ב שתחי', שהשי"ת יתן לה כוחות להתגבר על השבר הגדול ולגדל את צאצאיך בשמחה, לתורה לחופה ולמעשים טובים. להוריך היקרים, לחמיך ולחמותך, לזקניך ולכל המשפחה השבורה והרצוצה, שלא ידעו עוד צער ומהיום והלאה אך טוב וחסד כל הימים, ונזכה במהרה לאור חדש על ציון תאיר.

הכותב בדמע

חמיך יצחק ברוינר

שורות חרישיות אחר מיטתו של גיסי היקר הקדוש רבי פינחס מנחם פשוזמן הי"ד

פינחס מנחם, נמצא אתה כעת בהיכלם של קדושים וטהורים, מדרגה שאין למעלה ממנה, כמו שתמיד שאפת להיות הכי מושלם שאפשר. זכורני כאשר נכנסת למשפחתנו, בשבועות הראשונים אחר נישואיך, אמרת ווארט בשולחן השבת, ווארט שסימל את אישיותך ואת הסוד שלך.

אמרת על הכתוב בפרשת וישב 'ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו המצרי' שיוסף הצדיק בכל המנים ובכל המצבים היה איש מצליח ושמח, גם בהיותו בבית אדוניו המצרי, היות והוא ידע את תפקידו שם והוא עשה זאת בנאמנות, וכדאי' בחז"ל ששימש את רבו באמונה.

העדת על עצמך שמאז שהמשגיח אמר לך את הווארט הזה נכנס ענין זה בכל רמ"ח איבריך ושס"ה גידיך להיות מרוצה בכל מצב להסתדר עם כולם, לחיות את ההוה בצורה הכי ברורה והכי נעימה בכל מצב עם כל החיות והשמחה, ככה היית מושלם בכל נושא בכל מקום ובכל שעה ועת, וככה אתה בשמים מושלם במחיצתו של רבי עקיבא וחבריו.

את הדרך הזו אנו צריכים ללמוד ממך, ואני אישית למדתי את זה ממך באופנים שונים. אנו מאמינים שכל בני המשפחה והידידים ילמדו זאת ממך ויפנימו ללבם את הדרך את המסורת ואת הירושה הכי גדולה שאתה מוריש לכולם, לחיות את ההוה בכל החיות בכל השמחה עם שיא השלימות שאפשר, ולדעת שאת המצב העכשווי שאני עומד בו עכשיו, זהו המצב הכי טוב עבורי, הכי כדאי שבילי והכי נכון בעבורי, כי הרי ה' מנהיג ומהוה הכל בהשגחה פרטית ומאיתו יתברך יוצא רק טוב וחסד.

אני בטוח שכעת שהנך בשמים, לא תעזוב לעולם את שארי בשרך, ותתפלל עבורם שיתן להם הבורא ית"ש כוחות עליונים לעמוד איתן

ולהאמין שהכל לטובה, ושיושפע על משפחתך, ידידיך, ועל כל עם ישראל, טל חיות ושמחה, טל רוגע ותנחומים, 'טל תן לרצות ארצך, במשמנינו אל יהי רזון, איומה (משפחתך שהשארת) אשר הסעת כצאן אנא תפק לה רצון בטל'. ובמהרה נזכה לטל תחיית המתים בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

גיסך אברהם ברוינר

פינחס אייכה! פינחס אייכה!

לזכרו של גיסי הקדוש

הרה"ח ר' פינחס מנחם פשווומן הי"ד

לעולם שכולו טוב בחתף עלית
בך הקב"ה בחר ואותך הוא לקח
קרבן ציבור זך וטהור מאיתנו נלקח
על פניך תמיד חיוך היה זורח
כזה בעל מידות אי אפשר לשכוח
ואנחנו פה מנגבים דמעות מהלחיים
מתחזקים באמונה שהכל משמים
את כולם חיזקת את כול עודדת
את כולם דרבנת לכולם עזרת
תמיד היה תענוג לדבר אתך
רוגע ושלווה השרית בסביבה שלך
יגיעת התורה היתה משאת נפשך

לימוד חו"מ הלכה וגמרא היה עיקרך
אין לנו השגה אין לנו הבנה
כל מה שעושה ה' הכל לטובה
בליל הסדר האחרון שלך ישבת
לאחר הסדר זמירות זימרת
תשבחות אמרת
את העיניים כל הזמן הרמת
ממש כפני מלאך נדמית
פינחס, פינחס
אתה וכל פמליא של מעלה
שרים שירות ותשבחות
כשהיית איתנו הרמת את העיניים
ועכשיו שאתה למעלה תוריד את העיניים
תסתכל עלינו למטה
ותהיה מליץ יושר בעדינו
כולנו מאמינים בני מאמינים שזה הכי טוב
עבורנו
אין לנו ספק שאבא בשמים רק מטיב עמנו
יהי רצון לפני יושב במרומים
שישוב במהרה לציון ויחיה את המתים

הגיס הכאוב

שלמה זלמן ברוינר

קינה על מות קדושים

וְאָעֵבֵר עֲלֶיךָ וְאָרְאֶךָ
אֵיךְ נָפְלוּ גִבּוֹרִים - אֵיךְ?
וְאָרְאֶךָ מִתְבוֹסָסֶת
עוֹלָה תַּמְיִמָּה מִכַּפֶּרֶת
בְּדַמֶּיךָ וְאָמַר
אֶלְלִי לִי - מִר לִי מִר
וְאָמַר לְךָ בְּדַמֶּיךָ
דָּם פֶּסַחֶיךָ וְדָם קְדוּשֶׁיךָ
בְּדַמֶּיךָ חַיִּי - בְּדַמֶּיךָ
וַי - עַל נֶפֶשׁ עוֹלָלֶיךָ
חַיִּי - בְּדַמֶּיךָ חַיִּי.
פָּנֵי קוֹנֶךָ וְצוּרֶךָ
כַּמִּים לְבָר שִׁפְכִי

מנחם מנדל לבקוביץ
אשדוד

בין האזעקות

והנה עוד אזעקה, ועוד אחת
והיא לא נשמעת כמי שבאה לקחת
והאנשים אצים עולים, יורדים
מסתתרים, שוכבים, מתחבאים ושורדים
והקולות והיללות לא דמים
והלכבות עדיין מלאים דמים
ואז הוא צולל, מתפוצץ לרסיסים
גודע חלומות, משבית רגעים ששים
והשנים שנגזרו, והימים שהוא השית
לכתובת המדויקת מששת ימי בראשית
ויש מי שסיים את השליחות
היכן שרק יעמוד - ניתק החוט
ויש מי שסיים את התפקיד
בן עשרים ואחד ישאר לתמיד
ומתוך העשן והתמרות - הדמות מזדקרת
עם מבט הנצח - אתנו לעד נשאר

אברהם גרובייס

אשדוד

שורות אילמות,
אשר נחקקו בבכי ובשירות,
עם לידתו של הרך הקט, יבלחט"א
פינחס מנחם, בן הקדוש ר' פינחס מנחם הי"ד

קווצותיו רסיסים

רסיסי מוות,
חיים נגדעו, לב דמם, נקרע פתיל חיו,
בפתע עולם חרב.

רסיסי דמעה,
על שאיפות שהתנפצו, תקוות שנכזבו,
עתיד שהפך לעבר.

רסיסי לילה,
הכל חשך, הלב קפא, המעין יבש,
בערפל הכל כוסה.

רסיסי אמונה,
גחלים לוחשות אמונה,
מתוך החושך, מבעד לערפל, עולה מרצד אור יקרות,
אור אמונה.

רסיסי נחמה,
ילד קט בן שנה,
והנה אח לו, נוספה חוליה, ההמשך כאן,
האופק הובהר.

מפני זרעו

ע"ש הק' פנחס מנחם פשוזמן הי"ד